

Årsmelding 2014

Foto: Christopher Allison Photography

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING

Postboks 4682 Nydalen, 0405 Oslo

Innhold

Innhold	2
1 Direktøren har ordet – Tid for endring	3
2 Dette er SIFO.....	5
3 Årets aktiviteter og resultater.....	9
3.1 Forskingsfaglig aktivitet i 2014.....	10
3.1.1 Forbrukerøkonomi	10
3.1.2 Forbrukerpolitikk.....	11
3.1.3 Etikk og miljø	11
3.1.4 Materiell kultur	12
3.1.5 Forbrukskultur og digitale medier.....	12
3.1.6 Matkultur og spisevaner	13
3.1.7 Migrasjon.....	14
3.1.8 Reklame, kjøpepress	14
3.2 Publisering og formidling	15
3.2.1 Vitenskapelig poenggivende publisering	15
3.2.2 Vitenskapelig, men ikke poenggivende publisering.....	15
3.2.3 Foredrag og undervisning.....	16
3.2.4 Populærformidling	16
4 Prosjekter 2014.....	17
5 Publisering 2014.....	19

Direktøren har ordet – Tid for endring

SIFO har alltid vært på vei. SIFOs lange historie har vært muliggjort av at instituttet har evnet å endre seg i takt med det samfunnet det forsker på og skal betjene med kunnskap. Siden SIFO startet opp på slutten av 1930-tallet har instituttet vært gjennom flere store reorienteringer og omorganiseringer. Arbeidet har også dreid, fra produkttesting til forskning på samfunn, økonomi, kultur og miljøeffekter. Gjennom alle disse omformingene har det å berede grunnen for en kunnskapsbasert forbrukerpolitikk stått i sentrum.

SIFOs strategi har vært oppe til diskusjon gjentatte ganger gjennom disse mange årene. SIFO har også blitt eksternt evaluert, senest i 2006 av et utvalg nedsatt av Norges Forskningsråd på oppdrag av Barne- og familiedepartementet. Utvalget, ledet av Professor Folke Ölander, anbefalte blant annet at instituttet skulle satse mer systematisk på akademisk publisering og en strategisk bruk av grunnbevilgningen for å bygge opp spisskompetanse på utvalgte områder, anbefalinger som SIFO i hovedtrekk fulgte i de etterfølgende årene og frem til i dag. Kvaliteten og innretningen på mye av SIFOs forskning ble også evaluert i den nasjonale evalueringen av sosiologifaget i 2010. Konklusjonene her var i hovedtrekk i tråd med de som kom fra Ölander-utvalget.

2014 har vært et travelt og utfordrende år, med nedlegging av laboratoriene, oppsigelser og framfor alt usikkerhet omkring instituttets langsiktige rammebetingelser. I 2014 ba Stortinget gjennom sine merknader til BLDs budsjett om en gjennomgang av SIFOs virksomhet fra departementet. Styret har derfor siste året hatt en prosess gående rundt instituttets videre strategi.

Vi ser det slik at en videreføring av SIFOs virksomhet med dagens organisering, styring og finansiering vil være svært krevende. Endringene i forsknings- og oppdragsmarkedet har synliggjort sårbarheten både i instituttets styringsmodell og kompetanseprofil. Akkurat som forbrukerspørsmålene har SIFOs kompetanse og prosjektportefølje stor faglig og tematisk spennvidde. Dette spennet gjør det utfordrende for SIFO å få gjennomslag i en spisset konkurranse.

For at SIFO skal kunne fylle sitt mandat og samfunnsoppdrag er det derfor nødvendig å gjøre strategiske endringer med siktemål å oppnå en større tyngde innenfor de enkelte fagdisiplinene og på de enkelte forskningsfeltene. Vi mener dette kan gjøres ved å inngå et strategisk samarbeide med andre og matchende forskningsinstitutter. En slik tilpasning vil også måtte innbefatte en kritisk og åpen nyvurdering av instituttets finansieringsmodell, institusjonelle tilknytning, organisasjonsform og rolle. Vi har derfor innledet en prosess med mulige samarbeidspartnere.

SIFOs utfordring er først og fremst å fremstå som faglig dyktige. Risikoen for forvitring er klart størst dersom SIFO ikke selv oppfattes som et ambisiøst fagmiljø. Samarbeid vil trolig først styrke SIFO når SIFO har klart å styrke seg selv.

SIFOs ambisjon er at vi også i framtiden skal være et internasjonalt ledende forbruksforskingsmiljø som leverer relevant kunnskap til forbrukermyndigheter og øvrige aktører med behov for å forstå forbruket og forbrukerens rolle i samfunnet. SIFOs evne til å fylle denne rollen avhenger av interne så vel som eksterne faktorer.

Oslo 5. mars 2015

Sigrun Vågeng, Direktør SIFO

Dette er SIFO

Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter underlagt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). SIFOs styre på sju medlemmer oppnevnes av BLD og består av representanter fra forskningsmiljøer, forbruker-institusjoner og SIFOs ansatte. SIFO finansieres gjennom en statlig grunnbevilgning og ved prosjektinntekter. Instituttet har en fri og uavhengig stilling i forskningsfaglige spørsmål og utfører oppdrag for organisasjoner, offentlige myndigheter og næringsliv.

SIFOs formål

SIFOs formål er å være et ledende fagmiljø med formål å drive forskning og utredning på basis av grunnleggende forståelse av forbruket og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

Forbruksforskningen skal benyttes som grunnlag for å nå myndighetenes forbrukerpolitiske mål og for å ivareta forbrukernes behov. Gjennom sin forskningsvirksomhet skal SIFO legge grunnlaget for å utrede viktige forbrukerproblemer og konsekvenser av blant annet offentlige tiltak og markedets tilbud.

SIFOs forskning/kunnskap skal være til nytte for myndigheter, politikere, næringsliv og forbrukere. I tillegg forutsettes det at SIFO gjennomfører aktiviteter til målene SIFOs styre har vedtatt for virksomheten.

SIFO har i tillegg til å levere forskning på såkalte forvaltningsoppgaver der virksomheten og prioriteringen av tema skjer i samarbeide med vårt eierdepartement, levert forskning på prosjekter innhentet fra Forskningsrådet og EU.

Finansiering

BLD legger til grunn at SIFO har 2 hovedkilder for finansiering av sin forskning: Eksterne inntekter fra Forskningsrådet og andre eksterne kilder, herunder EU-midler og BLDs bevilgning. Den statlige bevilgningen over kap 866 post 50, som for tiden utgjør om lag 2/3 av SIFOs budsjett, skal dekke blant annet kompetanseutvikling og andre kostnader forbundet med å utvikle og opprettholde et fagmiljø for forbruksforskning. BLDs styringsambisjon er i utgangspunktet knyttet til aktiviteter som dekkes av denne bevilgningen.

Ansatte og organisering

Instituttet hadde i 2014 totalt 51 ansatte (i tillegg to innleide konsulenter) fordelt på 35.47 årsverk*. Av disse utgjorde forsker-staben 37 forskere fordelt på 26.35 forskerårsverk. Den faglige virksomheten var delt inn i tre faggrupper.

*her har vi benyttet DFØs definisjon av årsverk som er 100% stilling i et helt år, korrigert for sykefravær og permisjoner

Nøkkeltall fra årsregnskap 2014	2014
Antall årsverk*	35
Basisbevilgning, post 50	26 557 000
Eksterne prosjektinntekter og andre drifts- inntekter	13 343 138
Lønn og sosiale kostnader	27 827 375
Andre driftskostnader	12 856 330
Andel lønn og sosiale utgifter av driftsutgifter	68%
Lønn og sosiale utgifter per årsverk	794 068

Faglig kompetanse

SIFO har en forskerstab med kompetanse på høyt nivå. Per 31.12.2014 hadde SIFOs åtte forskere med forsker I-kompetanse, hvorav syv med professorkompetanse. Tre av disse er i redusert stilling og en i bistilling. Den øvrige forskerstaben på SIFO har kompetanse på forsker II-nivå (14 stk) med unntak av en forsker i forsker III-stilling, samt 7 i stipendiatstillinger. 20 ansatte forskere hvorav 16 i heltidsstillinger har doktorgrad.

I 2014 ble det fullført tre doktorgrad ved instituttet, og igangsatt ett nytt stipendiatløp. Antall pågående doktorarbeider er 7. Det høye antallet doktorgradsstipendiater markerer

en betydelig kompetansesatsing fra instituttets side. Til sammen representerer doktorgradene dessuten en stor faglig og tematisk spennvidde.

Samarbeid og forskerutveksling

SIFO har styrket sin kontakt med universitets- og høyskolesektoren gjennom søknadsarbeid og ikke minst gjennom at forskere fra UiO-sektoren har innehatt bistillinger ved SIFO

En av våre forskere var i 2014 på lengre forskeropphold ved et amerikansk universitet.

Flere av SIFOs forskere har undervist og forelest ved universiteter og høyskoler. Videre er det drevet veiledning av hovedfags- og mastergradsstudenter, både for studentene som har hatt arbeidsplass på SIFO og for studenter med arbeidsplass utenfor SIFO.

Faglig publisering og formidling

Den meritterende publiseringen er viktig for SIFO, og målsettingen er å øke denne publiseringen. I tillegg til den forskningsfaglige publiseringen bruker SIFO aktivt media som formidlingskanal for å nå brukere utenfor de rene forskningsmiljøene. Forbrukerstoff er populært, og offentliggjøring av nye forskningsresultater fra SIFO får ofte mye spalteplass og oppmerksomhet. SIFOs nettsider har rundt 60 000 besøkende på årsbasis.

For resultater viser vi til kapittel 3.

En del likestillingstall pr. 31.12.2014:

Fordeling – kvinner og menn på avdelingsnivå

Avdeling	Kvinner	Menn
Administrasjon	57 %	43 %
Fagavdeling	62 %	38 %
Totalt	61 %	39 %

Fordeling – kvinner og menn på ledernivå

Stillingskategori	Kvinner	Menn
Ledere/mellomledere	50 %	50 %

Årets aktiviteter og resultater

En aktiv forbrukerpolitikk forutsetter god dokumentasjon på forholdene for forbrukerne i Norge.

Forbruksforskningen skal benyttes som grunnlag for å nå forbrukerpolitiske mål og for å ivareta forbrukernes behov. Gjennom sin forskningsvirksomhet skal SIFO legge grunnlaget for å utrede viktige forbrukerproblemer og konsekvenser av blant annet offentlige tiltak og markedets tilbud.

SIFO har en sentral rolle når det gjelder å få fram, forvalte og formidle slik kunnskap i hht. myndighetenes føringer nedfelt i følgende delmål i Prop 1 S:

7.3: Informerte og opplyste forbrukere

7.4: Godt kunnskapsgrunnlag for forbrukerpolitikken

8.1: Kunnskap og informasjon om etiske og miljømessige konsekvenser av forbruksvalg

Målene for SIFOs virksomhet er forskning og utredning ut fra hensynet til forbrukernes stilling og rolle i samfunnet

SIFO har i tillegg til å levere forskning på såkalte forvaltningsoppgaver der virksomheten og prioriteringen av tema skjer i samarbeide med vårt eierdepartement, levert forskning på prosjekter innhentet fra Forskningsrådet og EU. Instituttet har en fri og uavhengig stilling i forskningsfaglige spørsmål og utfører i tillegg oppdrag for organisasjoner, offentlige myndigheter og næringsliv.

Forskningsfaglig aktivitet i 2014

Forbrukerøkonomi

Forbrukerøkonomi er et felt som spenner over et vidt spekter av temaer og problemstillinger. Et felleskjennetegn ved feltet er hvordan økonomiske, institusjonelle og politiske rammebetingelser bidrar til å muliggjøre, styre og/eller begrense husholdenes økonomiske atferd og velferd.

SIFOs referansebudsjett for forbruksutgifter er en sentral del av virksomheten på dette området. Budsjettet og det modellarbeidet som drives i tilknytning til det, gir både offentlige og private (kommersielle) aktører muligheter til å utvikle velbegrunnede beslutninger om hva som er fornuftige livsoppholdsbeløp for hushold i ulike livssituasjoner, f.eks. personer som lever under gjeldsordning, som søker startlån eller andre typer boliglån eller hva som er et rimelig nivå på barnebidrag eller for dem som er tvunget til å leve på et minimum. Modellen som referansebudsjettet bygger på kan også gi viktige bidrag i arbeidet med et operativt fattigdomsmål. Det arbeides også med å undersøke om referansebudsjettmodellen bør utvikles for å omfatte viktige innvandrergreper. I 2014 ble det – ved siden av en grundig oppgradering av sentrale forbruksområder – utviklet et forslag til en økonomisk minimumsstandard med utgangspunkt i Referansebudsjettet. Det er også i den sammenheng i gang et arbeid med å utvikle en modell for å utvikle et forbruksbasert mål på fattigdom med spesiell vekt på barnefattigdom. Referansebudsjettkalkulatoren er også reprogrammert slik at Husbanken kan hente SIFO tallene direkte inn i Husbankens eget elektroniske saksbehandlingssystem.

Et annet tema er SIFOs forskning på gjelds- og betalingsproblemer. Hovedperspektivet her er å forstå dynamikken i og de forbrukerpolitiske konsekvensene av endringer i det finansielle markedet. Viktige temaer er her økonomisk rådgivning, årsaker til gjelds- og betalingsproblemer og analyser av risiko knyttet til gjeldsporteføljen blant norske hushold, med spesiell vekt på forbruksgjeld. Også forbrukersårbarhet knyttet til ulike markedsituasjoner har vært viet oppmerksomhet, med vekt på eldre forbrukere. Av skriftlige arbeider innen dette temaområdet er det foretatt en empirisk analyse av forbrukersårbarhet i noen utvalgte markeder, betalingsproblemer i et levekårsperspektiv, innslag av forbruksgjeld i gjeldsordninger, ulike gjeldstypers betydning for utvikling av betalingsproblemer, husholdningenes holdninger og villighet til å ta opp høye boliglån og frarådgivningsplikten som atferdsteoretisk regulering.

Et tredje tema er økonomisk arbeidsdeling mellom menn og kvinner og i hvilke grad ulike måter å organisere husholdets økonomi bidrar til eller svekker økonomisk likestillingen mellom kjønn. En viktig målsetting har også vært å studere hvordan økonomisk arbeidsdeling og forhandlinger i husholdet bidrar til at den enkelte er i stand til å mestre økonomien ved samlivsbrudd. Det er publisert i alt tre rapporter innen dette feltet.

I samarbeid med NUPI og indiske forskningsmiljøer deltar SIFO i et prosjekt om matsikkerhet i India. Hensikten er å utvikle en modell for å analysere matsikkerhet knyttet opp mot samsillet mellom klimaendringer, økonomi, politikk og varehandel. SIFOs bidrag er å vurdere konsekvensene for husholdenes matsikkerhet og sårbarhet som en følge av endringer i

landbrukspolitikk, produksjon og varehandel i lokalsamfunn. SIFO forskere har gjennomført feltarbeid i India. Prosjektet avsluttes i 2016.

Forbrukerpolitikk

«Norsk og internasjonal forbrukerpolitikk» er et sentralt forskningsområde på SIFO. SIFO deltar aktivt i arbeidet til EU's Consumer Scoreboards. I samarbeidet med representanter fra forbrukersektoren i Norge og ICCNG(International Consumer Condition Network Group) med medlemmer fra forsknings- og forbrukerorganisasjoner i flere europeiske land har SIFO en viktig rolle som bidragsyter, herunder løpende utforming og kvalitetssikring av spørsmål rettet mot forbrukerundersøkelser i EU. Deltakelsen gir SIFO tilgang til et omfattende empirisk materiale om forbrukernes tilfredshet med og vilkår i en rekke ulike markeder i 29 land, inklusive Norge. Materialet gir muligheter for analyser av forbrukerforholdene i Norge sett i et internasjonalt perspektiv.

SIFO gjennomfører hvert år en større forbruker-survey (SIFO-surveyen). Denne surveyen gir et viktig empirisk bidrag til å følge utviklingen av sentrale forbrukstemaer og til å samle inn data om aktuelle forbrukspolitiske og forskningsrelevante temaer. Den årlige forbruker-surveyen akkumulerer en betydelig mengde data om ulike forbruksspørsmål som har betydning for den kunnskapsbaserte forbrukspolitikken. Det er også igangsatt et arbeid med å gjøre dette materialet lettere tilgjengelig for aktuelle brukere av dette materialet. Det er produsert en rekke publikasjoner på grunnlag av dette datamaterialet, blant annet om Forbrukstrender og Husholdenes økonomiske situasjon. De viktigste tidsseriene er presentert på frokostseminarer med deltagelse både fra sentrale politiske miljøer, statsforvaltningen, forbrukersektoren, media, NGOer og næringen.

Etikk og miljø

Utviklingen av porteføljen og kompetansen på dette området relaterer seg både til myndighetenes føringer slik de er nedfelt i Prop. 1S, spesielt delmål 7.4 Godt kunnskapsgrunnlag for forbrukerpolitikken, og kanskje særlig til delmål 8.1 Kunnskap og informasjon om etiske og forbrukermessige konsekvenser av forbrukervalg. Det er en stor og økende interesse for etikk og miljø blant borgere og forbrukere. Særlig tydelig har dette i 2014 vært på tekstil og klesområdet, hvor SIFO har bidratt betydelig til debatten.

Teknologi utgjør en sentral og betydelig del av hverdagslivet i det moderne samfunn. Hvordan vi som forbrukere tenker om dette – hvilke muligheter er det, hva er risikoene og hvem har ansvaret er sentrale spørsmål. I denne sammenheng er det også viktig å finne ut av og forstå hvordan samfunnet generelt og forbrukerne spesielt er tenkt inn i innovasjonsprosessen av fremtidige produkter og løsninger. Dette faller inn under begrepet «ansvarlig innovasjon» ('Responsible Research and Innovation – RRI'). SIFO er involvert i ett europeisk prosjekt og ett NFR-finansiert prosjekt innen dette. I 2014 etablert ytterligere 3 prosjekter hvor forskere på SIFO rent faktisk er involvert i innovasjonsprosesser. Blant annet arrangerte SIFO en workshop om ny teknologi og helse med stakeholdere fra helsesektoren. Dette førte til at SIFO ble invitert til Brukerutvalget for Helse Sør-Øst, og vårt bidrag der var et viktig innspill til en uttalelse derfra om persontilpasset medisin.

Vi kan også hevde at dette inngår i begrepet regulering, bredt definert. I 2014 ble et prosjekt som mer eksplisitt handlet om regulering på miljøområdet ('Sustainable consumption') avsluttet med en godt besøkt konferanse i Oslo. Her deltok blant annet statsråd Solveig Horne.

I 2014 leverte også SIFO den første rapporten på Bærekraftsindikatorer på oppdrag fra BLD. Arbeidet med et mer utviklet indikatorsett (for 2014), ble påbegynt, og vil lanseres i begynnelsen av 2015. Eksterne aktører har vist stor interesse for dette arbeidet.

Materiell kultur

En viktig tradisjon ved SIFO, inspirert av den nå nedlagte testvirksomheten, er fokuset på de materielle dimensjonene av forbruket. Denne forskningstradisjonen knytter an til en bedre og bredere forståelse av forbrukernes roll og stilling i samfunnet, men også til delmålene i Prop 1.S. Tingene som inngår i vårt hverdagsliv har ikke bare symbolske verdier knyttet til seg (så som status), men de har også bruksegenskaper.

Dette har ikke minst vært sentralt i tekstilforskningen ved SIFO. Innfallsvinklene til studiene av klær spenner fra teknisk testing og kvalitetskontroll til samfunnsvitenskapelige og historiske innfallsvinkler. Den tekniske testingen ble avsluttet våren 2014, da testvirksomheten ble lagt ned. Men de samfunnsfaglige og historiske perspektivene er i høyeste grad levende på instituttet.

Forsker Kirsi Laitala disputerte ved NTNU i september 2014 med en doktorgrad innen denne tenkningen i 2014. Avhandlingen tittel var «Clothing Consumption. An Interdisciplinary Approach to Design for Environmental Improvement». Dette arbeidet var blant annet viktig for etableringen og oppstartene av prosjektet «Nordic mapping of initiatives within textiles and suggested direction for a Nordic Roadmap for Sustainable Textiles».

Norsk ull er en viktig del av kulturhistorien, og ull er en fiber som er sentral i det norske klesforbruket, kanskje spesielt vinterstid. I 2014 ble det etablert ett stort NFR-finansiert prosjekt og ett mindre internasjonalt prosjekt som på ulike måter ser på verdiskapningen og bruken av ull. Blant annet ser forskerne på nye bruksområder for (norsk) ull.

Det materielle er også en viktig del av forbrukerpraksiser, for eksempel på kjøkkenet. Nyutnevnt forskningssjef Eivind Jacobsen disputerte i mai 2014 på Universitetet i Oslo med avhandlingen «Dangerous liaisons. Domestic food safety practices».

Forbrukskultur og digitale medier

På forbrukskulturområdet ser vi på forbruksvaner og på betydningen av forbruk som relasjonsbygging mellom mennesker. Det meste forbruket er hverdagslig og vanemessig, og vi har blant annet fokusert på matvaner, klesvaner og medievaner. Kulturaspektet er også viktig for å forstå hva slags type rasjonalitet som ligger til grunn for ulike forbrukergruppers atferd i markedet. Dessuten, gjennom forbruk viser vi hvem vi er, eller ønsker å være, og hvordan vi ønsker at andre mennesker skal forstå oss.

Arbeidet i forbrukskulturgruppa er organisert med flg. undertemaer:

- Digitale medier
- Matkultur og spisevaner
- Migrasjon og forbruk
- Kroppsrelatert forbruk
- Barn og unge
- Markedsføring og reklame

En viktig aktivitet ved SIFO er studier av digitale medier, deres bruk og forbrukerrelevans. Gjennom flere prosjekter har det vært forsket på hvordan forskjellige brukergrupper forholder seg til diverse digitale tjenester, forskjellige plattformer og i forskjellige kontekster. Det er i gang tre Phd prosjekter på feltet. Ett om betydning av kjønn for IKT-bruk og -kompetanse blant jenter, der hensikten blant annet er å undersøke på hvilke områder, hvordan og eventuelt i hvilken grad kjønn har betydning for bruk av IKT. Det andre prosjektet er i avslutningsfasen og knyttet til bruk av digitale medier i norske og ikke-etnisk norske familier. Et nystartet Phd prosjekt dreier seg om radiofrekvensidentifikasjon (RFID) der hensikten er å utvikle perspektiver og tilnærminger for å forstå hvordan denne teknologien blir brukt.

Det ble publisert flere rapporter på området i 2014: «Mobil betaling: Forbrukstrender 2014; IKT-bruk i befolkningen og barrierer for digital inkludering: en kunnskapsoppsummering; Forbrukernes erfaringer med elektroniske billetter og billett-app'er til offentlig transport; Bruk av smarttelefon og nettbrett i den norske befolkningen: SIFO survey hurtigstatistikk 2013». Det er ventet flere leveranser i første halvdel av 2015, blant annet en rapport om barns spilling på smartmobil og nettbrett.

Matkultur og spisevaner

Det er generelt mye aktivitet rundt matkultur og spisevaner, både «vanlig» mat, økologisk mat og tradisjonsmat. På dette feltet er det i gang to doktorgradsarbeider, som begge er i avslutningsfasen. Et av disse er knyttet til prosjektet HealthMeal, som ser på matvaner og hvordan man kan få folk til å spise mer frukt, grønt og fisk. HealthMeal ble avsluttet med en stor konferanse i Oslo (Helsfyr) i januar 2015. Avhandlingen leveres sen vinteren 2014. Innen prosjektet Organic Health er det også i ferd med å avsluttes en doktorgrad som ser på betydningen av økologisk mat for gravide mødres og spedbarns helse. På dette feltet har SIFO et stort nettverk av nasjonale og internasjonale forskere. Ogå på dette området ble det publisert flere rapporter i 2014: «Forbrukstrender 2014: SIFO survey; Kroppsrelatert matforbruk og helse; HealthMeal. Hvordan nå de ernæringsmessige målsetningene om økt forbruk av fisk og grønnsaker?»

Migrasjon og forbruk

Arbeidet innen feltet migrasjon er i stor grad knyttet opp mot andre forskningsområder ved SIFO, f.eks. digitale medier og forbrukerøkonomi. I 2014 var det i gang et PhD prosjekt om forbruk, inklusjon og tilhørighet blant norske Sikher, som vil bli avsluttet i 2015. Det er også i 2014 publisert en internasjonal artikkel på feltet, om unge migrantjentes konstruksjon av etnisk kjønnnet identitet og forbruk.

Reklame, kjøpepress

Vi har også gitt ut rapporter på området barn og unge, moter og kroppspress: «Retusjert reklame og kroppspress; Kroppsidealer og kroppspress blant noen kvinner i Oslo.»

Satsningsområdet Markedsføring og Reklame er godt i gang, det har vært mye aktivitet i form av kollokvier og planlegging av en antologi til bruk i bachelor studier på ulike høgskoler.

I 2014 fikk vi tilslag på ett stort prosjekt fra NFR, Homerisk, som går over tre år. Dette vil bidra til ytterligere kompetanseheving og samarbeid på tvers av forskningsgruppene på SIFO.

Publisering og formidling

Et av SIFOs hovedmål er formidling av forskningsbasert kunnskap om forbrukerspørsmål.

Denne formidlingen er tredelt;

- a) Vitenskapelig poenggivende publisering
- b) Vitenskapelig, men ikke poenggivende publisering
- c) Generell formidling/ Populærformidling

Vitenskapelig poenggivende publisering

Publiseringspoengene beregnes i Forskningsinformasjonssystemet CRISTin som er et verktøy for forskere og forskningsmiljøer i Norge for å registrere/innrapportere og profilere publikasjonsdata, prosjekter, enheter og kompetanseprofiler.

Måloppnåelse 2014

BLDs resultatkrav er at antallet publiseringspoeng per forskerårsverk skal ligge på et nivå som svarer til gjennomsnittet for de tre foregående år.

Så langt har vi beregnet 22.81 publiseringspoeng totalt for SIFO. Målt i publiseringspoeng per forskerårsverk er dette 0.81 – dvs litt over gjennomsnittet for de tre foregående år som ligger på 0.75. BLDs resultatkrav er derfor innfridd.

SIFOs 0,81 publiseringspoeng per forskerårsverk er lavere enn gjennomsnittet i de samfunnsvitenskapelige instituttene som i hht. Forskningsrådets statistikker for 2013 lå på 0.99.

Den meriterende publiseringen fordeler seg relativt jevnt på forskningsområdene.

Vitenskapelig, men ikke poenggivende publisering

Rapportpublisering er i vitenskapelig sammenheng mindre viktig enn artikkelpublisering, men rapporter er viktig som leveranse til myndigheter og andre oppdragsgivere. Vi har derfor opprettholdt egne SIFO-rapportserier med unntak av testrapportserien som var knyttet opp til SIFOs testvirksomhet som ble avvirket i 2014.

Måloppnåelse

BLDs krav om rapportpublisering på omtrent samme nivå som de tre foregående år er ikke oppnådd i 2014. Årets rapportpublisering er på 25 ulike rapporter mot et gjennomsnittet på 32 rapporter for de tre foregående årene. Siden dette målkravet ikke er knyttet opp til årsverk slik f.eks publiseringspoengene er, kan forklaringen være en reduksjon i SIFOs bemanning i 2014.

I 2014 er det initiert en og gjennomført en tre disputas – to på teknologi- og miljøgruppa og en på økonomiområdet.

SIFO har i 2014 vært arrangør for to større sluttkonferanser i samarbeidsprosjekter.

Foredrag og undervisning

Antall foredrag/ framleggelse av paper på faglige konferanser ligger et gjennomsnittsnivå i 2014.

Viktig i formidlingsammenheng er det at flere av SIFO-forskerne har undervisning og forelesninger på universiteter og høyskoler og har hatt veiledning av PhD- og masterstudenter, både innenfor og utenfor instituttet.

Populærformidling

SIFO bruker aktivt media som formidlingskanal av forskningsbasert kunnskap (til den vanlige forbruker og bruker)

SIFO har en relativt aktiv kronikk-produksjon og SIFO-forskerne deltar aktivt ved å sette aktuelle problemstillinger på dagsorden og delta i løpende debatter.

Formidlingsaktiviteten blir målt i antall kronikker og antall mediaoppslag

SIFO bruker også sosiale medier som en viktig kanal til formidling av forskning til journalister og redaksjoner, men også som formidlingskanal til "vanlige" forbrukere. Egen Facebook-side ble opprettet i 2013.

BLDs resultatkrav målt i medieoppslag og kronikker skal ligge på et nivå som minst tilsvarer gjennomsnittet for de tre foregående år

Måloppnåelse

SIFO hadde i 2014 en kronikkpublisering og en foredragsvirksomhet på et gjennomsnittsnivå sammenholdt med de tre foregående år.

Ser en på antall lyttere/lesere som blir eksponert for SIFO i mediene er tallet er jevnt over høyt. Dette skyldes at SIFO ofte er presentert i riksdekkende medier med høye opplag. I 2014 er vi registrert med 1634 medietreff, et høyt måltall men noe lavere enn i 2013. Matvaner, gjeld- og betalingsproblemer, kjøpepress, miljøatferd og ikke minst Referansebudsjettet og husholdenes økonomiske situasjon, er noen viktige tema.

At vi ikke helt når målsettingen skyldes nok i all vesentlig grad en underbemanning på informasjonssiden i 2014 – noe som får konsekvenser for både nettsidene og den aktive formidlingen.

Prosjekter 2014

Forbrukerøkonomi

- 11-2014-54 Varehandel og distribusjon
- 21-2014-53 Levekårsrapport for personer med nedsatt funksjonsevne
- 11-2014-46 Utvalget av elektroniske medier i Referansebudsjettet
- 11-2014-18 HomeRisk
- 11-2014-11 Bearbeiding av økonomispørsmålene i SIFO-surveyen
- 11-2014-08 Fattigdom
- 11-2014-07 Modernisering av Referansebudsjettet - klær og sko
- 11-2014-06 Eldrebudsjett
- 11-2014-05 Boligutgifter i referansebudsjettet
- 11-2014-04 Etnisitet og forbrukspakker
- 11-2014-03 Likestilling og husholdsøkonomi
- 11-2014-02 Økonomisk rådgivning - samfunnsinteresser, brukerbehov og noen utfordringer
- 11-2014-01 Ledelse og koordinering av referansebudsjettet
- 11-2013-29 Eldre forbrukere i såbare situasjoner
- 11-2013-06 Atferdsøkonomi
- 11-2013-03 Eldreøkonomi
- 11-2012-60 KLIMAT
- 11-2012-42 FOODSEC
- 11-2012-35 AquaGenome - ELSA
- 11-2011-31 EU Scoreboard og FFU
- 11-2010-60 GOFOOD WPC
- 11-2010-59 GOFOOD WPB
- 11-2010-48 RFID in society
- 11-2010-33 Evaluering telefonsalg
- 11-2010-23 Nordic Food Survey
- 11-2010-17 EldreMat
- 11-2010-16 GOFOOD WPA
- 11-2010-14 Financialisation of Social Welfare
- 11-2010-05 HealthMeal
- 11-2009-07 Gendering ICT in everyday life (NOS)
- 11-2009-03 Økokalv
- 11-2004-45 SIFO-survey

Forbrukskultur

- 11-2014-49 Forbrukerenes resepsjon av skjult markedsføring på internett
- 11-2014-44 Husholds levedyktighet og etniske pakker
- 11-2014-43 Norske matvaner
- 11-2014-12 Kommersialisering av barn og unge

11-2013-65 Barns spilling på smartmobil og nettbrett
21-2013-44 IKT-bruk i befolkningen: kunnskapsinnhenting og metodevalg
11-2013-20 ConDiPa
11-2013-04 Markedsføring og forbrukerinteresser
11-2012-44 Kroppspress
11-2012-39 Norske råvarer som driver for merverdi
11-2010-41 NFC City
11-2009-21 VAM (Inclusion and exclusion in the suburb)
11-2006-48 Organic health

Teknologi og miljø

11-2014-45 Forbrukskultur
11-2014-38 Krus
11-2014-30 Nordic mapping of initiatives within textiles and suggested direction for a Nordic Roadmap for Sustainable Textiles
21-2014-24 Kjøtt i reklame
11-2014-23 NaProBio
11-2014-22 BioZement: Developing a Zero Emission concrete based on bio-catalytic calcium carbonate cementation
11-2014-21 Micro Algae
21-2014-16 Framtidens forbrukervaner
11-2014-15 Woolbed
11-2013-46 VikingGull
11-2013-07 Bærekraftsindikatorer
11-2013-05 Vekst
11-2012-59 NANODIODE
11-2012-48 Made to fit
11-2012-36 CYCLE
11-2012-11 STPR
11-2011-16 Heat Pumps
11-2010-32 CRISP
11-2010-09 Food waste
11-2010-03 Sustainable regulation
11-2009-13 Textile waste
11-2009-11 Uni-Form
11-2013-61 Prosjekt 15 – Festschrift til Eivind Stø

Publisering 2014

Poenggivende publisering

Aas, Øystein; Devine-Wright, Patrick; Tangeland, Torvald; Batel, Susana; Ruud, Audun.
Public beliefs about high-voltage powerlines in Norway, Sweden and the United Kingdom: A comparative survey. Energy Research & Social Science 2014 ;Volum 2. s.30-37; ENERGISINT NINA SIFO

Berg, Lisbet.

Consumer Markets' Trust Regimes across Europe. European Societies: The Official Journal of the European Sociological Association 2014;Volum 16.(4) s.480-499, SIFO

Berg, Lisbet.

Who benefits from behavioural economics?. Economic Analysis and Policy 2014 ;Volum 44.(2) s.221-232, SIFO

Frønes, Ivar; Brusdal, Ragnhild.

Well-Being and Children in a Consumer Society. I: Handbook of child well-being : theories, methods and policies in global perspective. Springer; 2014 ISBN 978-90-481-9062-1. s.1427-1443; SIFO UiO

Hebrok, Marie Cathrine.

Design for longevity: Taking both the material and social aspects of product-life into account. Journal of Design Research 2014 ;Volum 12.(3) s.204-220, SIFO

Hebrok, Marie Cathrine; Klepp, Ingun Grimstad.

Wool is a knitted fabric that itches, isn't it?. Critical Studies in Fashion & Beauty 2014 ;Volum 5.(1) s.67-93, SIFO

Klepp, Ingun Grimstad; Laitala, Kirsi Maria.

Consumption studies. The force of the ordinary. I: Routledge Handbook of Sustainability and Fashion. Routledge 2014 ISBN 9780415828598. s.121-130, SIFO

Klepp, Ingun Grimstad; Vramo, Lill Margrethe; Laitala, Kirsi Maria.

Too old: Clothes and value in Norwegian and Indian wardrobes. I: Global Textile Encounters. Oxbow Books 2014 ISBN 978-1-78297-735-3. s.237-244, SIFO UiO

Laitala, Kirsi Maria.

Consumers' clothing disposal behaviour - a synthesis of research results. International Journal of Consumer Studies 2014 ;Volum 38.(5) s.444-457, NTNU SIFO

Laitala, Kirsi Maria; Austgulen, Marthe Hårvik; Klepp, Ingun Grimstad.
Responsibility without means. I: Roadmap to Sustainable Textiles and Clothing. Springer
Science+Business Media B.V. 2014 ISBN 978-981-287-109-1. s.125-151; SIFO

Lakerveld, Jeroen; van der Ploeg, Hidde P; Kroetze, Willemieke; Ahrens, Wolfgang; Allais,
Olivier; Andersen, Lene Frost; Cardon, Greet; Capranica, Laura; Chastin, Sebastien; Donnelly,
Alan; Ekelund, Ulf; Finglas, Paul; Flechtner-Mors, Marion; Heberstreit, Antje; Hendriksen,
Ingrid; Kubiak, Thomas; Lanza, Massimo; Loyen, Anne; MacDonncha, Ciaran; Mazzocchi,
Mario; Monsivals, Pablo; Murphy, Marie; Nochtlings, Ute; O'Gorman, Donal J; Renner, Brit-
ta; Roos, Gun; Schuit, Albertine; Schulze, Matthias; Steinacker, Jurgen; Stronks, Karien;
Volkert, Dorothee; van't Veer, Pieter; Lien, Nanna; De Bourdeaudhuij, Ilse; Brug, Johannes.
Towards the integration and development of a cross-European research network and infra-
structure: the Determinants of Diet and Physical Activity (DEDIPAC) Knowledge Hub. Interna-
tional Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity 2014 ;Volum 11. s.143,SIFO

Leroy, Frederic; Scholliers, Peter; Amilien, Virginie E J.
Elements of innovation and tradition in meat fermentation: conflicts and synergies. Interna-
tional Journal of Food Microbiology 2014 ;Volum 12. SIFO

Niva, Mari; Mäkelä, Johanna; Kahma, Nina; Kjærnes, Unni.
Eating Sustainably? Practices and Background Factors of Ecological Food Consumption in
Four Nordic Countries. Journal of Consumer Policy, 2014, SIFO

Olsen, Sjurður Frodi; Birgisdóttir, Bryndis Eva; Halldorsson, Thorhallur Ingi; Brantsæter, Anne
Lise; Haugen, Margaretha; Torjusen, Hanne; Petersen, Sesilje B; Strøm, Martin; Meltzer,
Helle Margrete.
Possibilities and considerations when merging dietary data from the world's two largest
pregnancy cohorts: The Danish National Birth Cohort and the Norwegian Mother and Child
Cohort Study. Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica 2014 ;Volum 93.(11) s.1131-
1140, FHI SIFO

Rysst, Mari.
Friendship and gender identity among girls in a multicultural setting in Oslo. Childhood
2014, SIFO

Skuland, Silje Elisabeth; Skogen, Ketil.
Rovdyr i menneskenes landskap. Tidsskriftet Utmark 2014 (1 & 2) Suppl. S.. NINA SIFO

Slette-meås, Dag.
Consuming familiarity and alterity in domestic space: Transnational television practices
among migrants in Norway. Nordicom Review 2014;Volum 35.(1) s.51-64SIFO

Slette-meås, Dag; Evjemo, Bente; Akselsen, Sigmund.
Connecting and communicating with the near field. How NFC Services for Smartphones
May Benefit Consumers/Citizens Through Social Media Integration and Augmentation. I:

Perspectives on Social Media. A yearbook. Routledge 2014 ISBN 9780415854160. s.141-147, SIFO

Storm-Mathisen, Ardis.

RFID in toll/ticketing – a user centric approach. Info 2014 ;Volum 16.(6) s.60-73, SIFO

Storm-Mathisen, Ardis; Helle-Valle, Jo.

IKT-bruk i skolen og familien - en praksisteoretisk studie av kjønn. Tidsskrift for kjønnsforskning 2014 ;Volum 38.(2) s.149-167, SIFO

Torjusen, Hanne; Brantsæter, Anne Lise; Haugen, Margaretha; Alexander, Jan; Bakketeig, Leiv Sigmund; Lieblein, Geir; Stigum, Hein; Næs, Tormod; Swartz, Jackie; Holmboe-Ottesen, Gerd; Roos, Gun; Meltzer, Helle Margrete.

Reduced risk of pre-eclampsia with organic vegetable consumption: results from the prospective Norwegian Mother and Child Cohort Study. BMJOpen 2014 ;Volum 4. FHI NOFIMA SIFO UiO NMBU

Tvinnereim, Endre; Austgulen, Marthe Hårvik.

Når det snakkes om klima, bør vi se oljearbeideren i rommet. Yrke, arbeidsplass og holdninger til klimaendringer. I: Klima, medier og politikk. Abstrakt forlag 2014 ISBN 978-82-7935-363-8. s.317-334, SIFO UNI

Vittersø, Gunnar; Tangeland, Torvald.

The role of consumers in transitions towards sustainable food consumption. The case of organic food in Norway. Journal of Cleaner Production, 2014, SIFO

Doktoravhandlinger

Jacobsen, Eivind (2014) Dangerous liaisons. Domestic food safety practices"

Laitala, Kirsi (2014). Clothing consumption : An interdisciplinary approach to design for environmental improvement.

Schjøll, Alexander (2014). Consumer preferences for animal welfare : What can we learn from restaurant, store and web experiments?.

Rapporter i egne serier

Berg, Lisbet (2014). Forbrukersårbarhet: Hvordan mestrer de eldre forbrukerrollen?. Fagrapport nr.5-2014

Jacobsen, Eivind & Dag Slette-meås (2014). Om framtidens forbruksvaner - et 30 års perspektiv : med et spesielt blikk på mulige konsekvenser for infrastrukturen for import og innlands godstransport. Fagrapport nr.1-2014, Oslo

Lavik, Randi (2014). Mobilitet i ulike markeder, internettportaler og håndverkertjenester : SIFO-survey hurtigstatistikk. Prosjektnotat nr. 7-2014

Lavik, Randi; Lisbet Berg & Ragnhild Brusdal (2014). Økonomi og livsfase : Med spesiell vekt på de eldre. SIFO-survey 2013. Prosjektnotat nr. 1-2014

Lavik, Randi & Ragnhild Brusdal (2014). Kundesentre og "inhouse" : deres oppfatninger av markedet, myndighetene og markedsføringsloven. Prosjektnotat nr.3-2014

Lavik, Randi & Ragnhild Brusdal (2014). Sammenfatning av evaluering av markedsføringsloven : – med vekt på telefonsalg. Oppdragsrapport nr.3-2014

Lavik, Randi & Elling Borgeraas (red) (2014). Forbrukstrender 2014 - SIFO-survey. Prosjektnotat nr. 8-2014

Poppe, Christian Koyama (2014). Betalingsproblemer og livsfaser : En kvantitativ studie av livsfasespesifikke årsaker til betalingsproblemer. Fagrapport nr.2-2014, Oslo

Rosenberg, Thea Grav & Gunnar Vittersø (2014). Kjøtt og reklame : En studie av annonsering og reklame for kjøtt i det norske matmarkedet. Oppdragsrapport nr.4-2014, Oslo

Rysst, Mari & Gun Roos (2014). Kroppsidealer og kroppspress blant noen kvinner i Oslo. Prosjektnotat nr.5-2014

Rysst, Mari & Gun Roos (2014). Retusjert reklame og kroppspress. Oppdragsrapport nr.1-2014, Oslo

Slette-meås, Dag (2014). Bruk av smarttelefon og nettbrett i den norske befolkningen : SIFO-survey hurtigstatistikk 2013. Prosjektnotat nr.2-2014, Oslo

Slette-meås, Dag (2014). Eldres bruk av digitale verktøy og internett: : En landsdekkende undersøkelse av mestring, støttebehov, motivasjon og hindringer. Oppdragsrapport nr.5-2014

Slette-meås, Dag (2014). Forbrukeres erfaringer med elektroniske billetter og billett-app'er til offentlig transport. Prosjektnotat nr.6-2014

Slette-meås, Dag (2014). IKT-bruk i befolkningen og barrierer for digital inkludering : En kunnskapsoppsummering. Oppdragsrapport nr.2-2014

Tangeland, Torvald (2014). Husholdningsøkonomi og betalingsproblemer blant norske husholdninger i 2013 : SIFO-survey 2005 - 2013. Prosjektnotat nr.4-2014

Rapporter i andre serier

Haugen, Margaretha ; Ragnhild Halvorsen, Per Ole Iversen, Azam Mansoor, Helle Margrete Meltzer & Hanne Torjusen (2014). Comparison of organic and conventional food and food production. Part III: Human health – an evaluation of human studies, animal models studies and biomarker studies : Opinion of the Panel on Nutrition, Dietetic Products, Novel Food and Allergy of the Norwegian Scientific Committee for Food Safety. Norwegian Scientific Committee for Food Safety (VKM), Oslo

Populærvitenskapelige artikler

Bjune, Maria & Hanne Torjusen (2014). Community Supported Agriculture (CSA) in Norway. Kulturaustausch online. Zeitschrift für internationale Perspektiven. Kauf ich. Ein Heft über Konsum (IV)

Bugge, Annechen (2014). Folk er mer og mer opptatt av helseriktig kosthold - hvorfor er alternative og opprørske dietter så appellerende. Diabetes. Best Practice. Faglig dialog mellom leger (13), 21–24

Klepp, Ingun Grimstad & Kirsi Laitala (2014). Arv og deling av klær, sko og sportsutstyr. Forbrukstrender 2014, Prosjektnotat 8-2014, 43–50

Kronikker og avisartikler

Hansen, Håvard & Roos, Gun (2014). Er Nyt Norge Godt Norsk? Nationen 28. august 2014

Døving, Runar (2014). Masehøydens problem. VG, 16. juni

Døving, Runar (2014). Reklame forringer OL-TV. Aftenposten, 9. januar 2014

Klepp, Ingun Grimstad (2014). Fordi vi har råd til det. Aftenposten, 24.4.2014

Klepp, Ingun Grimstad (2014). Mer enn nok ballkjoler., Budstikka 8 desember.2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Blodig ull i fjellheimen : Når det debatteres med mye engasjement, men lite kunnskap blir løsningene enkle, men ikke gode. Dagbladet, 24.7 2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Du store grunnlovsalpukka!. Klassekampen, 7.5.2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Er du et nuppemenneske?. Klassekampen, 24.12.2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Et lite stykke Norge. Bergens tidende, 7 februar 2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Gift i klær – en gang til. Kronikk i Dagens Næringsliv , 4.6.2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Hvem er grønnest?. Nationen, 8.1.2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Med sau i bagasjen. Bergens Tidende, 30.12.2014

Klepp, Ingun Grimstad & Tone Skårdal Tobiasson (2014). Norge som merkevare . Dagsavisen, 13.3.2014

Vittersø, Gunnar; Unni Kjærnes & Thea Grav Rosenberg (2014). Kjøtt, kjeder og klima. NRK Ytring, 30.09.2014

Årsregnskap

Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO)

2014

Ledelseskomentarer	Side 1
Resultatregnskap	Side 2
Balanse – eiendeler	Side 3
Balanse – virksomhetskaptal og gjeld	Side 4
Statsregnskapsrapportering	Side 5
Regnskapsprinsipper	Side 6
Noteoversikt	Side 7
Note 1	Side 8
Note 2	Side 9
Note 3	Side 10
Note 6	Side 11
Note 8	Side 12
Note 13	Side 13
Note 14	Side 14
Note 16	Side 15
Note 17	Side 16
Note 18	Side 17

Ledelseskommentarer til Årsregnskap 2014

Statens institutt for Forbruksforskning (SIFO) er et forskningsinstitutt underlagt Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet (BLD) som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. SIFO har som formål å være et ledende fagmiljø som skal drive forskning og utredning ut fra hensynet til forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFO fører regnskap iht. periodiseringsprinsipper, nærmere beskrevet i vedlagte oversikt «Regnskapsprinsipper».

Årets regnskap viser et underskudd på kr 786 130. Underskuddet dekkes over «Øvrig opptjent virksomhetskapskapital». Instituttet står etter dette med en total virksomhetskapskapital på kr 7.778.643, hvorav kr 1.885.692 i SIFOs investeringsfond.

Det bekreftes at årsregnskapet gir et dekkende bilde og er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra BLD. SIFOs årsregnskap revideres av Riksrevisjonen.

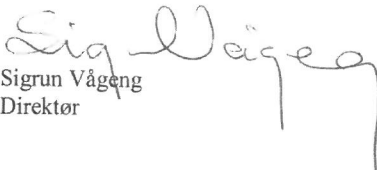
Underskuddet skyldes reduksjon i instituttets to inntektskilder, basisbevilgningen fra BLD og eksterne prosjektinntekter. Basisbevilgningen over statsbudsjettet ble fra 2013 til 2014 redusert med kr 2.242.000, mens nedgangen i eksterne prosjektinntekter i samme periode var kr 3.478.000. Instituttet har merket en betydelig skjerpet konkurranse om eksterne inntekter. Dette skyldes bl.a. universitetenes inntreden på viktige finansieringsarenaer, og en skjerpet konkurranse mellom forskningsinstituttene.

Det ble satt i verk sparetiltak for å dekke inn bortfall av inntekter, noe som har medført noe lavere bemanning og lavere driftskostnader. I tillegg har naturlig avgang av ansatte medført betydelig lavere lønnsutgifter. Laboratoriet ble avvirket 1. halvår 2014, og salg av utstyr er inntektsført med kr 329.000.

Underskuddet er betydelig bedre enn budsjettet, og på tross av underskuddet er man tilfreds med årets resultat. Instituttet ser fortsatt skjerpet konkurranse rundt eksterne prosjektinntekter, og det forventes fortsatt nedgang i inntektene for 2015.

Det er i 2015 satt i gang et utredningsarbeid for å vurdere muligheten for virksomhetsoverdragelse av SIFO til Høgskolen i Oslo og Akershus. Avklaring vurderes å foreligge medio 2015.

Oslo, 5. mars 2015

Sigrun Vågeng
Direktør

Resultatregnskap

	Note	31.12.2014	31.12.2013
Driftsinntekter			
Basisbevilgning	1	26 557 000	30 049 000
Eksterne prosjektinntekter	1	12 930 490	16 408 219
Andre driftsinntekter	1	412 648	43 550
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>39 900 138</i>	<i>46 500 769</i>
Driftskostnader			
Lønn og sosiale kostnader	2	27 827 375	33 152 573
Andre driftskostnader	3	12 856 330	12 901 870
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>40 683 705</i>	<i>46 054 443</i>
Driftsresultat		-783 567	446 326
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6		
Finanskostnader	6	2 563	3 442
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>-2 563</i>	<i>-3 442</i>
Inntekter fra eierandeler i selskaper mv.		0	0
Resultat av periodens aktiviteter		-786 130	442 884
Avregninger		0	0
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)		-786 130	442 884
Disponeringer:			
Dekket fra / Overført til Øvrig opptjent virksomhetskapskapital	8	-786 130	442 884
Innkrevningsvirksomhet		0	0
Tilskuddsforvaltning		0	0

Balanse

	Note	31.12.2014	31.12.2013
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
Sum anleggsmidler		0	0
B. Omløpsmidler			
I Varebeholdninger og forskudd til leverandører			
Varebeholdninger		0	0
Forskuddsbetalinger til leverandører		0	0
<i>Sum varebeholdninger og forskudd til leverandører</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
II Fordringer			
Kundefordringer	13	548 220	1 134 546
Andre fordringer	14	91 915	15 000
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	16	1 345 243	2 159 997
<i>Sum fordringer</i>		<i>1 985 378</i>	<i>3 309 542</i>
III Kasse og bank			
Bankinnskudd	17	17 055 665	18 533 632
Andre kontanter og kontantekvivalenter	17	0	0
<i>Sum kasse og bank</i>		<i>17 055 665</i>	<i>18 533 632</i>
Sum omløpsmidler		19 041 042	21 843 174
Sum eiendeler		19 041 042	21 843 174

Balanse

	Note	31.12.2014	31.12.2013
VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD			
C. Virksomhetskaper			
I Innskutt virksomhetskaper			
<i>Sum innskutt virksomhetskaper</i>		0	0
II Opptjent virksomhetskaper			
Investeringsfond	8	1 885 692	1 885 692
Øvrig opptjent virksomhetskaper	8	5 892 950	6 679 081
<i>Sum opptjent virksomhetskaper</i>		7 778 642	8 564 773
Sum virksomhetskaper		7 778 642	8 564 773
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
<i>Sum avsetning for langsiktige forpliktelser</i>		0	0
II Annen langsiktig gjeld			
<i>Sum annen langsiktig gjeld</i>		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 506 779	0
Skyldig skattetrekk		960 355	1 118 738
Skyldige offentlige avgifter		837 485	857 733
Avsatte feriepenge		2 350 577	2 828 894
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	16	5 222 850	7 021 293
Annen kortsiktig gjeld	18	384 354	1 451 743
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		11 262 400	13 278 401
IV Avregning med statskassen			
Ikke inntektsført bevilgning		0	0
<i>Sum avregning med statskassen</i>		0	0
Sum gjeld		11 262 400	13 278 401
Sum virksomhetskaper og gjeld		19 041 042	21 843 174

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Statsregnskapsrapportering for nettobudsjetterte virksomheter

Periode:

201401--201412

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 31.12.2014

Samlet tildeling i henhold til tildelingsbrev	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling		
Utgiftskapittel 886	Statens Institutt for forbruksforskning	50	Basisbevilgning	26 557 000		
<i>Sum utgiftsført</i>				26 557 000		
Beholdninger rapportert i likvidrapport	Note*			Regnskap 2014		
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank				18 508 512,90		
Endringer i perioden				(1 452 848,16)		
<i>Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank</i>				17 055 664,74		
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
Konto	Note*			2014	2013	Endring
0677.50.00129	Statens institutt for forbruksforskning (SIFO)			17 055 664,74	18 508 512,90	-1 452 848,16

* Henviising til aktuell note i virksomhetsregnskapet

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Regnskapsprinsipper

SIFOs årsregnskap følger de føringer som er lagt i brev fra Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet 12.12.2014:

«SIFO skal føre regnskap etter periodiseringsprinsippet (regnskapsprinsippet) i tillegg til kontantregnskapet. SIFO skal i sin regnskapsføring benytte følgende statlige regnskapsstandarder:

- SRS 1 Oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse
- SRS 3 Spesifikasjon av særlige poster, korrigering av feil og virkning av prinsippendring og estimatendring
- SRS 11 Anleggskontrakter
- SRS 12 Varebeholdninger
- SRS 13 Leieavtaler
- SRS 19 Usikre forpliktelser og betingede eiendeler

Det gis, inntil SIFO har tatt i bruk de statlige regnskapsstandardene fullt ut, unntak fra SRS 2, 9, 10, 17 og 25:

- SRS 2 Kontantstrømoppstilling
SIFO gis inntil videre fritak for krav om kontantstrømsoppstilling. Dette skyldes behov for nærmere regnskapstekniske avklaringer, bl.a i forbindelse med håndteringen av prosjektmidler.
- SRS 9 Regnskapsføring av transaksjonsbaserte inntekter
- SRS 10 Regnskapsføring av inntekter fra bevilgninger
SIFO skal disponere overskudd uavhengig av kilden til overskuddet.
Eksterne prosjektinntekter
Inntektsføring er basert på prosjektenes framdrift, og er knyttet til fullførelsesgrad og forventet totalinntekt. Laboratoriets testoppdrag og enkelte andre mindre inntektsposter inntektsføres på faktureringsstidspunktet.
Midler til prosjektpartnere
I tilfeller hvor SIFO mottar tilskudd på vegne av prosjektpartnere, inntektsføres ikke partnernes andel, men partnerandelen posteres i stedet direkte i balansen som gjeldspost.
- SRS 17 Anleggsmidler
Varige driftsmidler
Investeringskostnader føres på kjøpstidspunktet. SIFO har valgt å ikke benytte avskrivninger, basert på vurderinger om vesentlighet.
- SRS 25 Personal- og pensjonskostnader
Periodisering av fleksitid
Det gis unntak for periodisering av fleksitid.

Kontoplan

SIFO skal benytte standard kontoplan, jf. Finansdepartementets rundskriv R-102/2014.

Basisbevilgning

Basisbevilgningen inntektsføres normalt i sin helhet ved årsslutt med mindre det klart framgår av tildelingsbrev eller andre instruksjoner fra departementet at bevilgningene skal benyttes i en seinere periode.»

Noter

SIFO følger notenummerering iht Statlige Regnskapsstandarder (SRS):

Note 1 – Spesifikasjon av driftsinntekter

Note 2 – Lønn og sosiale kostnader

Note 3 – Andre driftskostnader

Note 4 – N/A

Note 5 – N/A

Note 6 – Finansinntekter og finanskostnader

Note 7 – N/A

Note 8 – Innskutt og opptjent virksomhetskaper

Note 9 – N/A

Note 10 – N/A

Note 11 – N/A

Note 12 – N/A

Note 13 – Kundefordringer

Note 14 – Andre kortsiktige fordringer

Note 15 – N/A

Note 16 - Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter

Note 17 – Bankinnskudd, kontanter og lignende

Note 18 – Annen kortsiktig gjeld

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Note 1 Spesifikasjon av driftsinntekter

<i>Driftsinntekter</i>	31.12.2014	31.12.2013
Basisbevilgning fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	26 557 000	28 799 000
Basisbevilgning overført fra tidligere år	0	1 250 000
Eksterne prosjektinntekter	12 930 490	16 408 219
Andre inntekter	412 648	43 550
Sum driftsinntekter	39 900 138	46 500 769

Spesifikasjon eksterne prosjektinntekter

Norges Forskningsråd	8 250 537	11 995 944
EU	431 534	357 446
Testoppdrag laboratoriet	576 477	1 016 659
Andre eksterne prosjektinntekter	3 671 942	3 038 170
Sum eksterne inntekter	12 930 490	16 408 219

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Note 2 Lønn og sosiale kostnader

	31.12.2014	31.12.2013
Lønninger	19 991 728	23 201 296
Feriepenger	2 153 987	2 756 481
Arbeidsgiveravgift	3 394 768	4 032 837
Pensjonskostnader*	2 760 805	2 922 799
Sykepenger og andre refusjoner	-853 658	-842 670
Andre ytelser	379 745	1 081 828
Sum lønn og sosiale kostnader	27 827 375	33 152 573
Antall årsverk**:	35	43

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2014 har vært 15,15 prosent. Premiesatser for 2013 var 14,26 prosent

** Nærmere om antall årsverk

Fra og med 2013 benytter SIFO Direktoratet for Økonomistyrings metode for årsverkstelling.

Note 3 Andre driftskostnader

	31.12.2014	31.12.2013
Husleie	5 239 011	5 114 919
Vedlikehold egne bygg og anlegg	-	-
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	34 478	4 041
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	1 651 178	1 511 429
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	79 280	345 473
Mindre utstysanskaffelser	26 635	201 251
Leie av maskiner, inventar og lignende	150 708	116 098
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	3 258 147	2 550 541
Reiser og diett	764 904	1 077 452
Øvrige driftskostnader	1 651 989	1 980 665
Sum andre driftskostnader	12 856 330	12 901 870

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

	31.12.2014	31.12.2013
Finansinntekter		
Renteinntekter		
Agiogevinst		
Annen finansinntekt		
Sum finansinntekter	0	0
Finanskostnader		
Rentekostnad	2 563	3 442
Nedskrivning av aksjer		
Agiotap		
Annen finanskostnad		
Sum finanskostnader	2 563	3 442

Note 8 Innskutt og opptjent virksomhetskaperital

Innskutt virksomhetskaperital	
Innskutt virksomhetskaperital 01.01.2014	0
Endring i innskutt virksomhetskaperital	0
Innskutt virksomhetskaperital 31.12.2014	0
Opptjent virksomhetskaperital	
Opptjent virksomhetskaperital 01.01.2014	8 564 773
Underskudd belastet opptjent virksomhetskaperital	-786 130
Overført fra årets resultat	0
Opptjent virksomhetskaperital 31.12.2014	7 778 643

Note 13 Kundefordringer

	31.12.2014	31.12.2013
Kundefordringer til pålydende	548 220	1 134 546
Avsatt til forventet tap (-)	0	0
Sum kundefordringer	548 220	1 134 546

Note 14 Andre kortsiktige fordringer

Fordringer	31.12.2014	31.12.2013
Forskuddsbetalt lønn	10 000	15 000
Reiseforskudd	0	0
Personallån	31 500	0
Andre fordringer på ansatte	0	0
Forskuddsbetalte kostnader	0	0
Andre fordringer	50 415	0
Fordring på datterselskap mv.*	0	0
Sum	91 915	15 000

* Gjelder også tilknyttet selskap (TS) og felleskontrollert virksomhet.

Note 16 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter

Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)	31.12.2014	31.12.2013
<i>Prosjekt</i>	<i>Beløp</i>	<i>Beløp</i>
11201239 NFR Norske råvarer	106 949	4 389
11201009 ØF Food Waste	57 590	
11201014 NFR Financial counselling	144 002	
11201430 NMR Textile roadmap	141 199	
11201346 NFI VikingGull	136 287	
11201422 NFR BioZement	121 176	
11201415 Woolbed	83 223	
11201259 EU NanoDIODE	57 577	
21201453 Bufdir Levekårfunkheim	32 138	
11201343 FFP	25 933	
11201005 NFR HealthMeal	399 604	
11201421 NFR Micro algae	23 391	
11201423 PFI NaProBio	-	
11201032 EU CRISP	15 017	260 542
11201320 NFR ConDiPa		4 775
11201041 Telenor NFC City	897	303 517
11201013 CUTS Dualism of eco-labels	260	399 380
11201059 NFR GOFOOD WPB	1	
11200707 EU Dialrel		96 640
11200903 NFR Økokalv		383 643
11200905 EU Obesity Governance		39 859
11200921 NFR Inklusjon Eksklusjon		53 171
11201003 NFR Sustainable regulation		157 820
11201011 NFR Valuing wool		49 750
11201116 NFR Heat pumps		221 881
11201345 CBS Vesterled		184 630
Sum	1 345 243	2 159 997

Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter (gjeld)	31.12.2014	31.12.2013
<i>Prosjekt</i>	<i>Beløp</i>	<i>Beløp</i>
11200907 NOS Gendering ICT in everyday life	822	33 853
21201344 Bufdir IKT	8 862	
11201365 Medietilsynet Barns spilling	19 395	299 695
11201116 NFR Heat pumps	33 688	
11201240 BLD Boligpris	64 303	64 303
11201423 PFI NaProBio	83 082	
11201023 NOSS Nordic Food Survey	103 917	20 830
11201454 BLD Varehandel	134 329	
11201418 NFR EI & IKT-risiko	135 814	
11201060 NFR GOFOOD WPC	145 369	219 478
11201017 Nofima EldreMat	261 726	262 056
11201016 NFR GOFOOD WPA	302 080	611 080
11201235 NFR ELSA	328 926	6 008
11201236 SINTEF Cycle	361 241	352 055
11201320 NFR ConDiPa	625 679	
11200911 NFR Uni-Form	815 891	905 207
11201242 NFR FOODSEC	737 752	348 317
11201048 NFR RFID in Society	1 059 975	944 132
11200913 NFR Textile Waste		79 560
11201005 EFF HealtMeal		31 188
11201005 NFR HealthMeal		547 211
11201005 OFG HealthMeal		31 188
11201009 ØF Food Waste		473 200
11201014 NFR Financial counselling		365 796
11201059 NFR GOFOOD WPB		39 854
11201244 BLD Kroppspress		112 001
11201248 NFR Made to fit		8 879
11201259 EU NanoDIODE		331 477
11201260 GreeNudge KLIMAT		433 925
11201329 BLD Sårbare eldre		500 000
Sum	5 222 850	7 021 293

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Note 17 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	31.12.2014	31.12.2013
Innskudd statens konsernkonto (nettobudsjetterte virksomheter)	17 055 665	18 533 632
Øvrige bankkonti	0	0
Håndkasser og andre kontantbeholdninger	0	0
Sum bankinnskudd og kontanter	17 055 665	18 533 632

Note 18 Annen kortsiktig gjeld

Gjeld	31.12.2014	31.12.2013
Skyldig lønn	133 730	635 000
Skyldige reiseutgifter		
Annen gjeld til ansatte		
Påløpte kostnader	116 501	27 438
Annen kortsiktig gjeld	134 123	789 306
Gjeld til datterselskap mv.		
Sum	384 354	1 451 743

Årsrapport til BLD

2014

Fra

Statens institutt
for forbruksforskning

National Institute
for Consumer Research

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING

Post boks 4682, Nydalen N-0405 Oslo

Innhold

Innhold	3
Del I Tid for endring.....	5
Del II: Introduksjon til virksomheten og hovedtall.....	7
Del III: Årets aktiviteter og resultater	11
1.1 Samlet oversikt over resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2014.....	12
1.2 Hovedmål 1. Forskning og utredning ut fra hensynet til forbrukernes stilling og rolle i samfunnet*.....	14
1.2.1 Forbrukerøkonomi	14
1.2.2 Forbrukerpolitikk.....	15
1.2.3 Etikk og miljø.....	15
1.2.4 Materiell kultur	16
1.2.5 Forbrukskultur.....	16
1.2.6 Digitale medier	17
1.2.7 Matkultur og spisevaner	17
1.2.8 Satsingsområder.....	18
1.3 Hovedområde II- Publisering og formidling	19
1.3.1 Vitenskapelig publisering	19
1.3.2 Vitenskapelig, men ikke poenggivende publisering.....	20
1.3.3 Populærformidling	21
1.4 Oppdrag i Tildelingsbrevet	22
1.5 Disponering av basisbevilgningen – redegjørelse.....	23
1.5.1 Grunnbevilgningen	23
1.5.2 Strategisk kompetanseutvikling	23
1.5.3 Forvaltningsoppgaver.....	24
1.6 Omtale av virkemiddelbruken for å nå målsettingen	24
1.6.1 Innhenting av eksternt finansierte prosjekter	24
1.6.2 Vitenskapelig kompetanse	25
Del IV: Styring og kontroll i virksomheten	27
1.7 SIFOs overordnede vurdering	27
1.8 Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll	27
1.8.1 Risikoreduserende tiltak knyttet til rammebetingelser og forskningsinnretning.....	27
1.8.2 Effektivisere prosjektgjennomføringen.....	28
1.8.3 Regnskapsprinsipper	28
1.8.4 Tydeliggjøring av rolle og ansvar og iverksetting av nye kompetansetiltak	28
1.9 Forhold departementet har bedt SIFO om særskilt rapportering på.....	29
1.9.1 Personalforvaltning og internkontroll – kort redegjørelse for inkluderende arbeidsliv.....	29
1.9.2 Personalforvaltning og internkontroll – Kort redegjørelse for øvrig personalforvaltning.....	30
1.9.3 Aktivitets- og redegjørelsesplikter – Oppfølging av likestillingsloven m.m.	31

1.9.4	Sosiale hensyn i offentlige anskaffelser – Krav stilt i gjennomførte anskaffelser	33
1.9.5	Sikkerhet og beredskap – Redegjørelse for konkret arbeid med sikkerhet og beredskap og gjennomførte beredskapsøvelser	34
1.9.6	Varslingsrutiner – SIFO skal ha egne varslingsrutiner	34
1.9.7	Tidstyver – Rapportere om arbeidet med fjerning av «tidstyver».....	34
Del V	vurdering av framtidsutsikter	35
Del VI	Årsregnskap - følger i eget vedlegg	

Del I Tid for endring

SIFO har alltid vært på vei. SIFOs lange historie har vært muliggjort av at instituttet har evnet å endre seg i takt med det samfunnet det forsker på og skal betjene med kunnskap. Siden SIFO startet opp på slutten av 1930-tallet har instituttet vært gjennom flere store reorienteringer og omorganiseringer. Arbeidet har også dreid, fra produkttesting til forskning på samfunn, økonomi, kultur og miljøeffekter. Gjennom alle disse omformingene har det å berede grunnen for en kunnskapsbasert forbrukerpolitikk stått i sentrum.

SIFOs strategi har vært oppe til diskusjon gjentatte ganger gjennom disse mange årene. SIFO har også blitt eksternt evaluert, senest i 2006 av et utvalg nedsatt av Norges Forskningsråd på oppdrag av Barne- og familiedepartementet. Utvalget, ledet av Professor Folke Ölander, anbefalte blant annet at instituttet skulle satse mer systematisk på akademisk publisering og en strategisk bruk av grunnbevilgningen for å bygge opp spisskompetanse på utvalgte områder, anbefalinger som SIFO i hovedtrekk fulgte i de etterfølgende årene og frem til i dag. Kvaliteten og innretningen på mye av SIFOs forskning ble også evaluert i den nasjonale evalueringen av sosiologifaget i 2010. Konklusjonene her var i hovedtrekk i tråd med de som kom fra Ölander-utvalget.

2014 har vært et travelt og utfordrende år, med nedlegging av laboratoriene, oppsigelser og framfor alt usikkerhet omkring instituttets langsiktige rammebetingelser. I 2014 ba Stortinget gjennom sine merknader til BLDs budsjett om en gjennomgang av SIFOs virksomhet fra departementet. Styret har derfor siste året hatt en prosess gående rundt instituttets videre strategi.

Vi ser det slik at en videreføring av SIFOs virksomhet med dagens organisering, styring og finansiering vil være svært krevende. Endringene i forsknings- og oppdragsmarkedet har synliggjort sårbarheten både i instituttets styringsmodell og kompetanseprofil. Akkurat som forbrukerspørsmålene har SIFOs kompetanse og prosjektportefølje stor faglig og tematisk spennvidde. Dette spennet gjør det utfordrende for SIFO å få gjennomslag i en spisset konkurranse.

For at SIFO skal kunne fylle sitt mandat og samfunnsoppdrag er det derfor nødvendig å gjøre strategiske endringer med siktemål å oppnå en større tyngde innenfor de enkelte fagdisiplinene og på de enkelte forskningsfeltene. Vi mener dette kan gjøres ved å inngå et strategisk samarbeide med andre og matchende forskningsinstitutter. En slik tilpasning vil også måtte innbefatte en kritisk og åpen nyvurdering av instituttets finansieringsmodell, institusjonelle tilknytning, organisasjonsform og rolle. Vi har derfor innledet en prosess med mulige samarbeidspartnere.

SIFOs utfordring er først og fremst å fremstå som faglig dyktige. Risikoen for forvitring er klart størst dersom SIFO ikke selv oppfattes som et ambisiøst fagmiljø. Samarbeid vil trolig først styrke SIFO når SIFO har klart å styrke seg selv.

SIFOs ambisjon er at vi også i framtiden skal være et internasjonalt ledende forbruksforskningssmiljø som leverer relevant kunnskap til forbrukermyndigheter og øvrige aktører med behov for å forstå forbruket og forbrukerens rolle i samfunnet. SIFOs evne til å fylle denne rollen avhenger av interne så vel som eksterne faktorer.

Oslo 5. mars 2015

Sigrun Vångeng

*Direktør
Statens institutt for forbruksforskning*

Del II: Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter underlagt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). SIFOs styre på sju medlemmer oppnevnes av BLD og består av representanter fra forskningsmiljøer, forbruker-institusjoner og SIFOs ansatte. SIFO finansieres gjennom en statlig grunnbevilgning og ved prosjektinntekter. Instituttet har en fri og uavhengig stilling i forskningsfaglige spørsmål og utfører oppdrag for organisasjoner, offentlige myndigheter og næringsliv.

SIFOs visjon

SIFOs visjon er å bli et internasjonalt ledende forskningsmiljø innen forbruksforskning, som leverer relevant kunnskap til forbrukermyndigheter og øvrige aktører med behov for å forstå forbruket og forbrukerens rolle i samfunnet.

Hovedmålet i strategiperioden (2012-2017)

Hovedmålet for SIFOs virksomhet i inneværende strategiperiode (2012-2017) er

- å være et ledende fagmiljø med formål å drive forskning og utredning på basis av grunnleggende forståelse av forbruket og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.
- Styrket formidling av forskningsbasert kunnskap om forbrukerspørsmål

SIFOs hovedmåloppnåelse skal nås gjennom arbeid med fire delmål.

- Delmål 1: Vitenskapelig publisering
- Delmål 2: Innhenting av eksterne inntekter
- Delmål 3: Fremme og formidle forbrukerperspektivet
- Delmål 4: Effektiv prosjektgjennomføring

Instituttet hadde i 2014 totalt 51 ansatte (i tillegg to innleide konsulenter) fordelt på 35.47 årsverk*. Av disse utgjør forsker-staben 37 forskere fordelt på 26.35 forskerårsverk. Den faglige virksomheten er delt inn i tre faggrupper.

*her har vi benyttet DFØs definisjon av årsverk som er 100% stilling i et helt år, korrigert for sykefravær og permisjoner

Nøkkeltall fra årsregnskap 2012 - 2014	2012	2013	2014
Antall årsverk	45	42	35
Basisbevilgning, post 50	27 879 000	30 049 000	26 557 000
Eksterne prosjektinntekter og andre driftsinntekter	17 762 179	16 451 769	13 343 138
Lønn og sosiale kostnader	33 290 196	33 152 573	27 827 375
Andre driftskostnader	13 370 874	12 901 870	12 856 330
Andel lønn og sosiale utgifter av driftsutgifter	71 %	72 %	68 %
Lønn og sosiale utgifter per årsverk	739 782	789 347	795 068

Kompetanse

SIFO har en forskerstab med kompetanse på høyt nivå. Per 31.12.2014 hadde SIFOs åtte forskere med forsker I-kompetanse, hvorav syv med professorkompetanse. Tre av disse er i redusert stilling og en i bistilling. Den øvrige forskerstaben på SIFO har kompetanse på forsker II-nivå (14 stk) med unntak av en forsker i forsker III-stilling, samt 7 i stipendiatstillinger. 20 ansatte forskere hvorav 16 i heltidsstillinger har doktorgrad. Dette tilsvarer en andel forskere med dr.grad (forskere med doktorgrad/ ant forskere: 20/37) på 0,54.

I 2014 ble det fullført tre doktorgrad ved instituttet, og igangsatt ett nytt stipendiatløp. Antall pågående doktorarbeider er 7. Det høye antallet doktorgradsstipendiater markerer en betydelig kompetansesatsing fra instituttets side. Til sammen representerer doktorgradene dessuten en stor faglig og tematisk spennvidde.

Samarbeid og forskerutveksling

SIFO har styrket sin kontakt med universitets- og høgskolesektoren gjennom søknadsarbeid og ikke minst gjennom at forskere fra UiO-sektoren har innehatt bistillinger ved SIFO

En av våre forskere var i 2014 på lengre forskeropphold ved et amerikansk universitet.

Flere av SIFOs forskere har undervist og forelest ved universiteter og høyskoler. Videre er det drevet veiledning av hovedfags- og mastergradsstudenter, både for studentene som har hatt arbeidsplass på SIFO og for studenter med arbeidsplass utenfor SIFO.

Faglig publisering og formidling

Den meritterende publiseringen er viktig for SIFO, og målsettingen er å øke denne publiseringen. I 2014 publiserte SIFO totalt 17 artikler i tidsskrift med fagfelleevaluering mot 12 i 2013. Antall vitenskapelige artikler i antologier lå i 2014 på 6, mot 30 året før.

I tillegg til den forskningsfaglige publiseringen bruker SIFO aktivt media som formidlingskanal for å nå brukere utenfor de rene forskningsmiljøene. Forbrukerstoff er populært, og offentliggjøring av nye forskningsresultater fra SIFO får ofte mye spalteplass og oppmerksomhet. SIFO-forskerne blir også aktivt brukt som kilder i ulike forbrukssaker. SIFO har normalt en ganske omfattende kronikkproduksjon og publiserte i 2014 i alt 12 kronikker.

Antall medieoppslag er et mål på SIFOs populærformidlingsaktivitet. Slike statistikker har vist at rundt 2000 årlige medietreff er et gjennomsnittlig nivå for SIFO. I 2014 ble det registrert totalt 1635 treff, som er noe under gjennomsnittet for de tre foregående år, men SIFO er fortsatt godt synlig. Flest oppslag dreide seg om SIFOs Referansebudsjett og husholdenes økonomiske situasjon, men matvaner, gjeld- og betalingsproblemer, kjøpepress, miljøatferd og problemstillinger knyttet til tekstiler og ull, var viktige tema i 2014.

Ser en på antall lyttere/lesere som blir eksponert for SIFO i mediene, er tallet jevnt over høyt. Dette skyldes at resultatene fra vår forskning ofte blir presentert i riksdekkende medier med høye lytter/opplagstall.

SIFOs nettsider har rundt 60 000 besøkende på årsbasis.

Del III: Årets aktiviteter og resultater

SIFO har en sentral rolle når det gjelder å få fram, forvalte og formidle kunnskap om forholdene for forbrukerne i Norge. Myndighetenes føringer for virksomheten er nedfelt i Prop 1 S (2013-2014) fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

SIFOs forskning/kunnskap skal være til nytte for myndigheter, politikere, næringsliv og forbrukere. I tillegg forutsettes det at SIFO gjennomfører aktiviteter til målene SIFOs styre har vedtatt for virksomheten.

Målene for SIFOs virksomhet i 2014 i hht Prop 1S er flg:

- Forskning og utredning ut fra hensynet til forbrukernes stilling og rolle i samfunnet
- Formidling av forskningsbasert kunnskap om forbrukerspørsmål

BLD legger til grunn at SIFO har 2 hovedkilder for finansiering av sin forskning: En basisbevilgning fra BLD og eksterne prosjektinntekter fra Forskningsrådet, EU og andre eksterne kilder: Den statlige bevilgningen over kap 866 post 50, som for tiden utgjør om lag 2/3 av SIFOs budsjett, skal dekke blant annet kompetanseutvikling og andre kostnader forbundet med å utvikle og opprettholde et fagmiljø for forbruksforskning. BLDs styringsambisjon er i utgangspunktet knyttet til aktiviteter som dekkes av denne bevilgningen.

SIFO har i tillegg til å levere forskning på såkalte forvaltningsoppgaver der virksomheten og prioriteringen av tema skjer i samarbeide med vårt eierdepartement, levert forskning på prosjekter innhentet fra Forskningsrådet og EU. Instituttet har en fri og uavhengig stilling i forskningsfaglige spørsmål og utfører i tillegg oppdrag for organisasjoner, offentlige myndigheter og næringsliv.

SIFO mener ressursbruken i 2014 har vært effektiv, både i forhold til fordelingen av ressursene og utnyttelsen av ressursene. I neste avsnitt oppsummeres *Resultater og måloppnåelse* i 2014.

Under avsnittet *Ressursbruk 2014 og Nærmere om virkemiddelbruken* senere i del III redegjør vi for fordelingen av ressursene og resultater og ressursbruk på virkemiddelnivå.

Samlet sett er SIFO fornøyd med måloppnåelse når det gjelder kompetansenivå i forskerstabben, omfanget av mediedekning og prosjektgjennomføring. Imidlertid har vi store utfordringer knyttet til måloppnåelse for prosjektinntekter og vitenskapelig publisering. Dette til tross for at vi har satt inn flere tiltak og økt ressursene for å bedre måloppnåelsen.

1.1 Samlet oversikt over resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2014

Tabell 0-1 Resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2014 – samlet oversikt

Styringsparametre Fra BLD	Resultatkrav fra BLD	SIFOs egne resultat- krav	Resultat Gj.sn 2011/2012/2013	Resultat 2014
Andelen inntekter fra eksterne inntektskilder	På samme nivå som gjennomsnittet for de tre foregående år	50%	2011: 47% 2012: 39% 2013:35% Gj.sn: 40%	33.4 %
Antall og andel forskere med doktorgrad Andel: Ant forskere med dr.grad/tot ant forskere	Andelen forskere med dr.grad skal holdes på same nivå som i 2013	>0.5	2011: 0.44 2012:0.41 2013: 0.56 Gj.sn: 0.47	Antall:20 Andel(20/37) 0.54
Ant publikasjoner innenfor hver av de vitenskapelige poenggivende kategorier <ul style="list-style-type: none"> • Tidsskriftsartikler • Antologier • Monografier 	Ant publiseringspoeng pr. forskerårsverk - på samme nivå som gj.sn for de tre foregående år	1.5	2011: 0.6 2012:0.78 2013:0.88 Gj.sn: 0.75	* 22.81/28=0.81
Ant rapporter <ul style="list-style-type: none"> • Fagrapporter • Oppdragsrapporter • prosjektnotat 	Ant rapporter skal ligge på tilnærmet same nivå som gjennomsnittet for de tre foregående år	same nivå som gj.sn for de tre foregående år	<ul style="list-style-type: none"> • Fagrapporter: 5 • Oppdragsrap: 8 • Prosjektnotat: 18.3 Totalt: 31.3	<ul style="list-style-type: none"> • Fagrapporter: 5 • Oppdragsrap: 5 • Prosjektnotat:12 Totalt: 22
Ant medieoppslag og ant kronikker	Formidling målt i medieoppslag og kronikker skal ligge på tilnærmet same nivå som gjennomsnittet for de tre foregående år	Minst same nivå som gj.sn. for de tre foregående år	<ul style="list-style-type: none"> • Gj.sn ant kronikker: 28 • Gj.sn ant medieoppsl: 1810 	<ul style="list-style-type: none"> • ant kronikker:14 • ant medoppsl: 1635

* NIFUs definisjon av årsverk: tilgjengelige forskerårsverk hele 2014 - justert for stillingsandel, men ikke for fravær

Tabell 0-2 Rapporteringskrav i hht Tildelingsbrev- på forskningsgruppenivå

Rapporteringsparameter	Forbrukerpolitikk- og forbrukerøkonomi	Forbrukskultur	Teknologi- og miljø	Øvrige koststeder, inkl. laboratoriet (Avviklet 1.tertial 2014)	På instituttnivå - på samtlige koststeder
*Ant nye prosjekter – prosjekter med tilslag 2014	0	1	9		10
Ant nye publikasjoner <ul style="list-style-type: none"> • Rapporter • Tidsskriftart • Antologier 	Rap: 10 T.art: 5 Antologier:2	Rap :10 T.art: 8.5 Antologier:1	Rap:2 T.art:3.5 Antologier:4		Rap: 22 T.art: 17 Antologier:7
Ant initierte og fullførte doktorgrader	1 fullført	ingen	2 fullførte 1 initiert		3 fullførte 1 initiert 7 pågående
Ant forskere med forsker l/ professor-kompetanse	4	2	1		7
Andel finansiering fra Forskningsrådet	2.849 mill	2.453 mill	2.949 mill		8.251 mill
Andelen finansiering fra EU	- 0.052 mill (en kostnad)	0.033 mill	0.450 mill		0.432 mill
Andel finansiering fra andre	1.712mill	0.895mill	0.862mill	1.192 mill	4.661 mill

*tar en med «FFU-finansierte prosjekter» kommer det til to prosjekter- ett i F&Ø- og ett i T&M

1.2 Hovedmål 1. Forskning og utredning ut fra hensynet til forbrukernes stilling og rolle i samfunnet*

1.2.1 Forbrukerøkonomi

Forbrukerøkonomi er et felt som spenner over et vidt spekter av temaer og problemstillinger. Et felleskjennetegn ved feltet er hvordan økonomiske, institusjonelle og politiske rammebetingelser bidrar til å muliggjøre, styre og/eller begrense husholdenes økonomiske atferd og velferd.

SIFOs *referansebudsjett for forbruksutgifter* er en sentral del av virksomheten på dette området. Budsjettet og det modellarbeidet som drives i tilknytning til det, gir både offentlige og private (kommersielle) aktører muligheter til å utvikle velbegrunnede beslutninger om hva som er fornuftige livsoppholdsbeløp for hushold i ulike livssituasjoner, f.eks. personer som lever under gjeldsordning, som søker startlån eller andre typer boliglån eller hva som er et rimelig nivå på barnebidrag eller for dem som er tvunget til å leve på et minimum. Modellen som referansebudsjettet bygger på kan også gi viktige bidrag i arbeidet med et operativt fattigdomsmål. Det arbeides også med å undersøke om referansebudsjettmodellen bør utvikles for å omfatte viktige innvandrergupper. I 2014 ble det – ved siden av en grundig oppgradering av sentrale forbruksområder – utviklet et forslag til en økonomisk minimumsstandard med utgangspunkt i Referansebudsjettet. Det er også i den sammenheng i gang et arbeid med å utvikle en modell for å utvikle et forbruksbasert mål på fattigdom med spesiell vekt på barnefattigdom. Referansebudsjettkalkulatoren er også reprogrammert slik at Husbanken kan hente SIFO tallene direkte inn i Husbankens eget elektroniske saksbehandlingssystem.

Et annet tema er SIFOs forskning på *gjelds- og betalingsproblemer*. Hovedperspektivet her er å forstå dynamikken i og de forbrukerpolitiske konsekvensene av endringer i det finansielle markedet. Viktige temaer er her økonomisk rådgivning, årsaker til gjelds- og betalingsproblemer og analyser av risiko knyttet til gjeldsporteføljen blant norske hushold, med spesiell vekt på forbruksgjeld. Også forbrukersårbarhet knyttet til ulike markedsituasjoner har vært viet oppmerksomhet, med vekt på eldre forbrukere. Av skriftlige arbeider innen dette temaområdet er det foretatt en empirisk analyse av forbrukersårbarhet i noen utvalgte markeder, betalingsproblemer i et leveårsperspektiv, innslag av forbruksgjeld i gjeldsordninger, ulike gjeldstypers betydning for utvikling av betalingsproblemer, husholdningenes holdninger og villighet til å ta opp høye boliglån og frarådgivningsplikten som atferdsteoretisk regulering.

Et tredje tema er økonomisk arbeidsdeling mellom menn og kvinner og i hvilke grad ulike måter å organisere husholdets økonomi bidrar til eller svekker økonomisk likestillingen mellom kjønn. En viktig målsetting har også vært å studere hvordan økonomisk arbeidsdeling og forhandlinger i husholdet bidrar til at den enkelte er i stand til å mestre økonomien ved samlivsbrudd. Det er publisert i alt tre rapporter innen dette feltet.

*Her rapporteres det samlet på forskning innenfor forvaltningsprosjekter og eksternt finansierte prosjekter

I samarbeid med NUPI og indiske forskningsmiljøer deltar SIFO i et prosjekt om matsikkerhet i India. Hensikten er å utvikle en modell for å analysere matsikkerhet knyttet opp mot samspeillet mellom klimaendringer, økonomi, politikk og varehandel. SIFOs bidrag er å vurdere konsekvensene for husholdenes matsikkerhet og sårbarhet som en følge av endringer i landbrukspolitikk, produksjon og varehandel i lokalsamfunn. SIFO forskere har gjennomført feltarbeid i India. Prosjektet avsluttes i 2016.

1.2.2 Forbrukerpolitikk

«*Norsk og internasjonal forbrukerpolitikk*» er et sentralt forskningsområde på SIFO. SIFO deltar aktivt i arbeidet til EU's Consumer Scoreboards. I samarbeidet med representanter fra forbrukersektoren i Norge og ICCNG (International Consumer Condition Network Group) med medlemmer fra forsknings- og forbrukerorganisasjoner i flere europeiske land har SIFO en viktig rolle som bidragsyter, herunder løpende utforming og kvalitetssikring av spørsmål rettet mot forbrukerundersøkelser i EU. Deltakelsen gir SIFO tilgang til et omfattende empirisk materiale om forbrukernes tilfredshet med og vilkår i en rekke ulike markeder i 29 land, inklusive Norge. Materialet gir muligheter for analyser av forbrukerforholdene i Norge sett i et internasjonalt perspektiv.

SIFO gjennomfører hvert år en større *forbruker-survey* (SIFO-surveyen). Denne surveyen gir et viktig empirisk bidrag til å følge utviklingen av sentrale forbrukstemaer og til å samle inn data om aktuelle forbrukspolitiske og forskningsrelevante temaer. Den årlige forbruker-surveyen akkumulerer en betydelig mengde data om ulike forbruksspørsmål som har betydning for den kunnskapsbaserte forbrukspolitikken. Det er også igangsatt et arbeid med å gjøre dette materialet lettere tilgjengelig for aktuelle brukere av dette materialet. Det er produsert en rekke publikasjoner på grunnlag av dette datamaterialet, blant annet om Forbrukstrender og Husholdenes økonomiske situasjon. De viktigste tidsseriene er presentert på frokostseminarer med deltakelse både fra sentrale politiske miljøer, statsforvaltningen, forbrukersektoren, media, NGOer og næringen.

1.2.3 Etikk og miljø

Utviklingen av porteføljen og kompetansen på dette området relaterer seg både til myndighetenes føringer slik de er nedfelt i Prop. 1S, spesielt delmål 7.4 *Godt kunnskapsgrunnlag for forbrukerpolitikken*, og kanskje særlig til delmål 8.1 *Kunnskap og informasjon om etiske og forbrukermessige konsekvenser av forbrukervalg*. Det er en stor og økende interesse for etikk og miljø blant borgere og forbrukere. Særlig tydelig har dette i 2014 vært på tekstil og klesområdet, hvor SIFO har bidratt betydelig til debatten.

Teknologi utgjør en sentral og betydelig del av hverdagslivet i det moderne samfunn. Hvordan vi som forbrukere tenker om dette – hvilke muligheter er det, hva er risikoene og hvem har ansvaret er sentrale spørsmål. I denne sammenheng er det også viktig å finne ut av og forstå hvordan samfunnet generelt og forbrukerne spesielt er tenkt inn i innovasjonsprosessen av fremtidige produkter og løsninger. Dette faller inn under begrepet «ansvarlig innovasjon» ('Responsible Research and Innovation – RRI'). SIFO er involvert i ett europeisk prosjekt og ett NFR-finansiert prosjekt innen dette. I 2014 etablert ytterligere 3 prosjekter hvor

forskere på SIFO rent faktisk er involvert i innovasjonsprosesser. Blant annet arrangerte SIFO en workshop om ny teknologi og helse med stakeholdere fra helsesektoren. Dette førte til at SIFO ble invitert til Brukerutvalget for Helse Sør-Øst, og vårt bidrag der var et viktig innspill til en uttalelse derfra om persontilpasset medisin.

Vi kan også hevde at dette inngår i begrepet regulering, bredt definert. I 2014 ble et prosjekt som mer eksplisitt handlet om regulering på miljøområdet ('Sustainable consumption') avsluttet med en godt besøkt konferanse i Oslo. Her deltok blant annet statsråd Solveig Horne.

I 2014 leverte også SIFO den første rapporten på Bærekraftsindikatorer på oppdrag fra BLD. Arbeidet med et mer utviklet indikatorsett (for 2014), ble påbegynt, og vil lanseres i begynnelsen av 2015. Eksterne aktører har vist stor interesse for dette arbeidet.

1.2.4 Materiell kultur

En viktig tradisjon ved SIFO, inspirert av den nå nedlagte testvirksomheten, er fokuset på de materielle dimensjonene av forbruket. Denne forskningstradisjonen knytter an til en bedre og bredere forståelse av forbrukernes roll og stilling i samfunnet, men også til delmålene i Prop 1.S. Tingene som inngår i vårt hverdagsliv har ikke bare symbolske verdier knyttet til seg (så som status), men de har også bruksegenskaper.

Dette har ikke minst vært sentralt i tekstilforskningen ved SIFO. Innfallsvinklene til studiene av klær spenner fra teknisk testing og kvalitetskontroll til samfunnsvitenskapelige og historiske innfallsvinkler. Den tekniske testingen ble avsluttet våren 2014, da testvirksomheten ble lagt ned. Men de samfunnsfaglige og historiske perspektivene er i høyeste grad levende på instituttet.

Forsker Kirsi Laitala disputerte ved NTNU i september 2014 med en doktorgrad innen denne tenkningen i 2014. Avhandlingen tittel var «*Clothing Consumption. An Interdisciplinary Approach to Design for Environmental Improvement*». Dette arbeidet var blant annet viktig for etableringen og oppstartene av prosjektet «Nordic mapping of initiatives within textiles and suggested direction for a Nordic Roadmap for Sustainable Textiles».

Norsk ull er en viktig del av kulturhistorien, og ull er en fiber som er sentral i det norske klesforbruket, kanskje spesielt vinterstid. I 2014 ble det etablert ett stort NFR-finansiert prosjekt og ett mindre internasjonalt prosjekt som på ulike måter ser på verdiskapningen og bruken av ull. Blant annet ser forskerne på nye bruksområder for (norsk) ull.

Det materielle er også en viktig del av forbrukerpraksiser, for eksempel på kjøkkenet. Nyutnevnt forskningssjef Eivind Jacobsen disputerte i mai 2014 på Universitetet i Oslo med avhandlingen «*Dangerous liaisons. Domestic food safety practices*».

1.2.5 Forbrukskultur

På forbrukskulturområdet ser vi på forbruksvaner og på betydningen av forbruk som relasjonsbygging mellom mennesker. Det meste forbruket er hverdagslig og vanemessig, og vi har blant annet fokusert på matkultur og spisevaner, kroppsrelatert forbruk, klesvaner, me-

dievaner og kropppress og kjøpepress blant barn og unge. Kulturaspektet er også viktig for å forstå hva slags type rasjonalitet som ligger til grunn for ulike forbrukergruppers atferd i markedet. Dessuten, gjennom forbruk viser vi hvem vi er, eller ønsker å være, og hvordan vi ønsker at andre mennesker skal forstå oss.

Migrasjonsforskningen er i stor grad knyttet opp mot andre forskningsområder ved SIFO, f.eks. digitale medier og forbrukerøkonomi. I 2014 var det i gang et PhD prosjekt om forbruk, inklusjon og tilhørighet blant norske Sikher, som vil bli avsluttet i 2015.

På området barn og unge, moter og kroppspress har vi i 2014 publisert to rapporter «Retusjert reklame og kroppspress; Kroppsidealer og kroppspress blant noen kvinner i Oslo.»

1.2.6 Digitale medier

En viktig aktivitet ved SIFO er studier av *digitale medier*, deres bruk og forbrukerrelevans. Gjennom flere prosjekter har det vært forsket på hvordan forskjellige brukergrupper forholder seg til diverse digitale tjenester, forskjellige plattformer og i forskjellige kontekster. Det er i gang tre Phd prosjekter på feltet. Ett om betydning av kjønn for IKT-bruk og -kompetanse blant jenter, der hensikten blant annet er å undersøke på hvilke områder, hvordan og eventuelt i hvilken grad kjønn har betydning for bruk av IKT. Det andre prosjektet er i avslutningsfasen og knyttet til bruk av digitale medier i norske og ikke-etnisk norske familier. Et nystartet Phd prosjekt dreier seg om radiofrekvensidentifikasjon (RFID) der hensikten er å utvikle perspektiver og tilnærminger for å forstå hvordan denne teknologien blir brukt.

Det ble publisert flere rapporter på området i 2014: «Mobil betaling: Forbrukstrender 2014; IKT-bruk i befolkningen og barrierer for digital inkludering: en kunnskapsoppsummering; Forbrukernes erfaringer med elektroniske billetter og billett-app'er til offentlig transport; Bruk av smarttelefon og nettbrett i den norske befolkningen: SIFO survey hurtigstastistikk 2013». Det er ventet flere leveranser i første halvdel av 2015, blant annet en rapport om barns spilling på smartmobil og nettbrett.

1.2.7 Matkultur og spisevaner

Det er generelt mye aktivitet rundt *matkultur og spisevaner*, både «vanlig» mat, økologisk mat og tradisjonsmat. På dette feltet er det i gang to doktorgradsarbeider, som begge er i avslutningsfasen. Et av disse er knyttet til prosjektet HealthMeal, som ser på matvaner og hvordan man kan få folk til å spise mer frukt, grønt og fisk. HealthMeal ble avsluttet med en stor konferanse i Oslo (Helsfyr) i januar 2015. Avhandlingen leveres sen vinteren 2014. Innen prosjektet Organic Health er det også i ferd med å avsluttes en doktorgrad som ser på betydningen av økologisk mat for gravide mødres og spedbarns helse. På dette feltet har SIFO et stort nettverk av nasjonale og internasjonale forskere. Ogå på dette området ble det publisert flere rapporter i 2014: «Forbrukstrender 2014: SIFO survey; Kroppsrelatert matforbruk og helse; HealtMeal. Hvordan nå de ernæringsmessige målsetningene om økt forbruk av fisk og grønnsaker?»

1.2.8 Satsingsområder

Arbeidet innenfor SIFOs tre satsingsområder *Markedsføring og Reklame, Atferdsøkonomi i et forbrukerperspektiv og Økonomisk vekst og bærekraftig utvikling*, er godt i gang. En evaluering og sluttrapportering fra disse prosjektene vil foreligge ved årsrapportering for 2015.

1.3 Hovedområde II- Publisering og formidling

Et av SIFOs hovedmål er formidling av forskningsbasert kunnskap om forbrukerspørsmål.

Denne formidlingen er tredelt;

- a) Vitenskapelig poenggivende publisering
- b) Vitenskapelig, men ikke poenggivende publisering
- c) Populærformidling

Tabell 0-3 Samlet oversikt over publisering og formidling over tid på instituttnivå (fordeling på forskningsområder i avsnitt 2)

Poenggivende publikasjoner (CRISTin)	2011	2012	2013	2014
Vitenskapelig artikkel i periodika eller serie – nivå 2	0	3	0	4
Vitenskapelig artikkel i periodika eller serie – nivå 1	20	20	12	13
Vitenskapelig artikkel i antologi – nivå 2	0	3	5	3
Vitenskapelig artikkel i antologi – nivå 1	8*	11	25	3
Monografi – nivå 2	0	0		0
Monografi – nivå 1	0	0		0
Publiseringspoeng/forskerårsverk*	0.6	0.78	0.88	0.81
Rapportpublisering som ikke gir poeng				
Doktoravhandlinger	0	2	1	3
Fagrapporter	3	7	5	5
Oppdragsrapporter	6	4	14	5
Prosjektnotat	13	19	23	12
totalt	22	32	43	25
Populærformidling/formidling som ikke gir poeng				
Ikke poenggivende artikler i bøker og periodika		5		
Populærvitenskapelige artikler	1	6	3	2
Kronikker	16	8	12	12
Foredrag	80	82	101	81
medieoppslag	1966	1742	1722	1635

*Gj.sn 2001-2013= 0.75

1.3.1 Vitenskapelig publisering

Vitenskapelig publisering skal være formidling av forskningsresultater som er nye og ikke formidlet tidligere. Publiseringspoengene beregnes i Forskningsinformasjonssystemet CRISTin som er et verktøy for forskere og forskningsmiljøer i Norge for å registrere/innrapportere og profilere publikasjonsdata, prosjekter, enheter og kompetanseprofiler.

Måloppnåelse 2014

BLDs resultatkrav er at antallet publiseringspoeng per forskerårsverk skal ligge på et nivå som svarer til gjennomsnittet for de tre foregående år.

Foreløpig beregning (offisielle tall kommer i april/mai) viser 22.81 publiseringspoeng totalt for SIFO. Målt i publiseringspoeng per forskerårsverk er dette 0.81 – dvs litt over gjennomsnittet for de tre foregående år som ligger på 0.75. BLDs resultatkrav er derfor innfridd.

SIFOs 0,81 publiseringspoeng per forskerårsverk er lavere enn gjennomsnittet i de samfunnsvitenskapelige instituttene som i hht. Forskningsrådets statistikker for 2013 lå på 0.99*.

Til tross for mange iverksatte tiltak viser oversikten over at vi fortsatt er langt fra vår strategiske målsetting om >1.5 publiseringspoeng pr forskerårsverk. Selv om publiseringsaktiviteten naturlig vil variere fra år til år, ser vi at utviklingen over tid ikke er tilfredsstillende. SIFOs ambisiøse publiseringsmål er satt fordi SIFOs målsettingen er å være blant de fem beste samfunnsvitenskapelige instituttene med hensyn til publisering.

Den meritterende publiseringen fordeler seg relativt jevnt på forskningsområdene, jfr tabell 0-2 «Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2014» .

1.3.2 Vitenskapelig, men ikke poenggivende publisering

Rapportpublisering er i vitenskapelig sammenheng mindre viktig enn artikkelpublisering, men rapporter er viktig som leveranse til myndigheter og andre oppdragsgivere. Vi har derfor opprettholdt egne SIFO-rapportserier med unntak av testrapportserien som var knyttet opp til SIFOs testvirksomhet som ble avvirket i 2014.

Måloppnåelse

BLDs krav om rapportpublisering på omtrent samme nivå som de tre foregående år ble ikke oppnådd i 2014. Årets rapportpublisering er på 25 ulike rapporter mot et gjennomsnitt på 32 rapporter for de tre foregående årene. Siden dette målkravet ikke er knyttet opp til årsverk slik f.eks publiseringspoengene er, kan forklaringen være en reduksjon i SIFOs forskerstab i 2014.

I 2014 er det initiert en og gjennomført tre disputas – to på teknologi- og miljøgruppa og en på økonomiområdet.

SIFO har i 2014 vært arrangør av to større sluttkonferanser i samarbeidsprosjektene «Health Meal» og «Financialisation of Social Welfare».

Foredrag og undervisning

Antall foredrag/ framleggelse av paper på faglige konferanser ligger i 2014 på et gjennomsnittsnivå for de tre foregående år.

Viktig i formidlingsammenheng er det at flere av SIFO-forskerne i 2014 har hatt undervisning og forelesninger på universiteter og høyskoler og hatt veiledning av PhD- og masterstudenter, både innenfor og utenfor instituttet.

*Institutter under Forskningsrådets finansieringsordning

1.3.3 Populærformidling

SIFO bruker media aktivt som formidlingskanal av forskningsbasert kunnskap. Videre har SIFO en relativt aktiv kronikk-produksjon og forskerne deltar aktivt i å sette aktuelle problemstillinger på dagsorden og delta i løpende debatter. Formidlingsaktiviteten blir målt i antall kronikker og antall mediaoppslag.

SIFO bruker også sosiale medier som en viktig kanal til formidling av forskning til journalister og redaksjoner, men også som formidlingskanal til "vanlige" forbrukere. Egen Facebook-side ble opprettet i 2013.

Måloppnåelse

BLDs resultatkrav målt i medieoppslag og kronikker skal ligge på et nivå som minst tilsvarer gjennomsnittet for de tre foregående år

SIFO hadde i 2014 en kronikkpublisering og en foredragsvirksomhet på et gjennomsnittsnivå sammenholdt med de tre foregående år.

Ser en på antall lyttere/lesere som blir eksponert for SIFO i mediene er tallet jevnt over høyt. Dette skyldes at SIFO ofte er presentert i riksdekkende medier med høye opplag. I 2014 er vi registrert med 1635 medietreff, et høyt måltall men noe lavere enn gjennomsnittet for de tre foregående årene. Matvaner, gjeld- og betalingsproblemer, kjøpepress, miljøatferd og ikke minst Referansebudsjettet og husholdenes økonomiske situasjon, er noen viktige tema.

At vi ikke helt når målsettingen skyldes nok i all vesentlig grad en underbemanning på informasjonssiden i 2014 – noe som får konsekvenser for både nettsidene og den aktive formidlingen.

1.4 Oppdrag i Tildelingsbrevet

Ressursbruk og -fordeling

Departementets interesser i SIFOs forskning er nedfelt i føringer for faglige prioriteringer og bruk av basisbevilgningen. Dette var grunnlaget for SIFOs disposisjoner for 2014.

Føringer

I tildelingsbrevet er SIFOs basisbevilgning fordelt på følgende måte:

• Grunnbevilgning	12 507 000
• Tilleggsbevilgning pr 30.06	250 000
• Forvaltningsrelaterte oppgaver	5 900 000
• Strategisk kompetanseutvikling	7 400 000
• Utredningspott	500 000

SUM bevilgning **26 557 000**

Grunnbevilgningen skal benyttes til å styrke den vitenskapelige kvaliteten og til kompetanseutvikling innenfor SIFOs kjernevirksomhet, til egenfinansiering av doktorgradsarbeid og som bidrag til EU-finansierte prosjekter, konferansedeltakelse, vitenskapelig publisering, komite- og refererearbeid, nettverksbygging og søknadsutvikling.

I tillegg skal midler fra grunnbevilgningen brukes til å dekke kostnader og forpliktelser ved avvikling av laboratorievirksomheten.

Når det gjelder forvaltningsoppgaver ligger det flg. føringer til grunn:

- SIFO skal følge med på utviklingen i forbrukernes situasjon på ulike forbrukermarkeder, blant annet gjennom SIFO-surveyen
- På området nasjonal og internasjonal forbrukerpolitikk skal SIFO prioritere å bidra i prosjekter under samarbeidsforumet som er etablert med de øvrige forbrukerinstitutionene (FFU). Internasjonalt er SIFOs arbeid knyttet blant annet til EU-kommisjonens resultattavle for forbrukermarkedene
- Referansebudsjettet for husholdningsutgifter skal moderniseres og videreutvikles som en referanse for etablering av ulike typer livsoppholdssatser i offentlige og private virksomheter. På dette området har SIFO bygd opp kompetanse på blant annet forholdet mellom inntekt og forbruksnivå, som kan ha betydning for forståelsen av fattigdomsbegrepet og arbeidet med tiltak mot fattigdom.
- SIFO skal videreføre arbeidet med å dokumentere husholdningenes gjelds- og betalingsproblemer
- Instituttet forutsettes å føre dialog med departementet og øvrige brukere om deres kunnskapsbehov, og holde en viss beredskap - med tanke på å kunne utføre utredninger som departementet får behov for i løpet av året.

Strategisk kompetanseutvikling

Denne delen av budsjettet skal legge grunnlag for å utvikle og fornye SIFO som Forbruksforskningsinstitutt. Det skal bl.a. satses på større prosjekter og programmer som kan utvikle kompetanse på nye og framvoksende forskningsfelt av

strategisk betydning for forbrukere og forbrukermyndigheter. Dette skal gi SIFO grunnlag for å fremme forbrukerperspektivet og delta i konkurransen om annen forskningsfinansiering innenfor nasjonalt prioriterte forskningsfelt.

1.5 Disponering av basisbevilgningen – redegjørelse.

De forskningsfaglige resultater har vi redegjort for i kapittel 1.1

1.5.1 Grunnbevilgningen

2,6 mill av grunnbevilgningen på kr. 12 507 000 har blitt disponert inn på kompetanseprosjekter til dekning av konferansedeltakelse, vitenskapelig publisering med mer

Instituttet har også disponert ca 4,1 mill av grunnbevilgningen til nettverksbygging og søknadsskriving i 2014, både nasjonalt og internasjonalt. Dette har vært en viktig prioritering med tanke på framtidig inntektsgrunnlag.

I tillegg er midlene brukt til å dekke instituttets obligatoriske egenandel i EU-prosjekter, NFR-finansierte doktorgradsprojekter og kontraktsfestede egenandeler i øvrige prosjekter, totalt ca 3.2mill.

600 000 av bevilgningen ble i 2014 er disponert i SIFOs Populærformidlingsprosjekt, hvor formålet var å styrke SIFOs formidlingsaktivitet som kronikker, foredrag og populærvitenskapelige rapporter og kontakt med media.

Våren 2014 ble SIFOs testvirksomhet lagt ned etter politisk vedtak. Nedriggingen av laboratoriet og salg av instrumentene har vært en omfattende prosess med hensyn på både kostnader og annen ressursbruk. Ingen av de tre tidligere ansatte har så langt fått nytt arbeid, noe som innebærer lønnskostnader i oppsigelsestid og ventelønn fra 1.1.2015. Nettoresultatet på laboratoriet utgjør ca - 1.6 mill. Beløpet hensyntar testvirksomhet 1.kvartal samt salg av utstyr. I tillegg kommer løpende husleie for laboratorielokalene – totalt ca. 2.7 mill.

1.5.2 Strategisk kompetanseutvikling

Denne delen av budsjettet skal legge grunnlag for å utvikle og fornye SIFO som forbruksforskningsinstitutt. For 2014 ble 7,4 millioner avsatt til kompetanseoppbygging på særlig prioriterte områder.

Satsningsområdene er SIFOs interne strategiske instituttprogrammer. De er valgt ut for å styrke SIFOs kompetanse på nye tema og revitalisere interessen for problemstillinger som har hatt en historisk forankring ved instituttet. Satsningsområdene har tre hovedmålsettinger: i) foreta teoretiske avklaringer og teorioppbygging, ii) legge opp til empiriske undersøkelser og iii) legge grunnlag for nye søknader. Innenfor noen av satsningsområdene har det lyktes SIFO å få finansiert prosjekter med NFR-midler.

I 2014 har midlene vært fordelt på flg. tre satsingsområder

- Atferdsøkonomi i et forbrukerperspektiv
- Markedsføring og forbrukerinteresser
- Økonomisk vekst og bærekraftig utvikling

I tillegg ble det brukt midler til oppdatering av datagrunnlaget og til videreutvikling på nye forbruksområder (henholdsvis Klær og sko, og Medier) i Referansebudsjettet, til utvikling av en minstestandard for forbruk (Fattigdom). V til kompetanseutvikling på områder der SIFO trengte oppdatering (Varehandel og Likestilling), til kjøp av datagrunnlag på sentrale forskningsområder (Norske Matvaner) og til arbeidsinnsats i FFU-prosjekter (Skjult reklame).

1.5.3 Forvaltningsoppgaver

Ca 5.9 millioner av tildelt basisbevilgning 2014 ble disponert til forvaltningsrelaterte oppgaver.

Midlene har blitt disponert på 4 hovedtemaer:

• SIFO-surveyen	1 400 000 kroner
• Husholdsøkonomi/gjelds- og betalingsproblemer	700 000 kroner
• Nasjonal og internasjonal forbrukerpolitikk –	1 500 000 kroner
• Referansebudsjettet -	2 300 000 kroner
• Utredningspott	500 000 kroner
Totalt	6 400 000 kroner

1.6 Omtale av virkemiddelbruken for å nå målsettingen

1.6.1 Innhenting av eksternt finansierte prosjekter

SIFO er avhengig av prosjetinnhenting fra ulike eksterne finansieringskilder. En stor andel av instituttets eksterne inntekter kommer fra Norges Forskningsråd (NFR). EU-prosjekter og oppdrag fra offentlige myndigheter, næringsliv og interesseorganisasjoner er andre inntektskilder.

Inntektene fra Forskningsrådet er de viktigste. Dette er prosjektmidler til bla. forskerrekrueringsstillinger/PhD- stipendiater og til forskningsprosjekter som gir muligheter til forsterke og utvide forskningsområdene og aktiviteten. Forbruksforskningen er et bredt forskningsfelt og mulighetene for å dekke tema ut over forvaltningsområdet avhenger av omfanget på prosjektmidler. Prosjektinnhenting gjøres primært innenfor SIFOs kjerneområder.

SIFOs måloppnåelse

BLDs resultatkrav er at størrelsen på den eksterne finansieringen av instituttet skal ligge på minst samme nivå som gjennomsnittet for de tre foregående år.

I 2014 fikk SIFO tilslag på i alt 10 nye prosjekter – ni på Teknologi – og miljøområdet og ett på Forbrukskulturområdet.

Regnskapet for 2014 viser eksterne inntekter på 13,3 mill kroner, mens gjennomsnittet i perioden 2010-2013 var på 19.3 mill kr.

Etter flere år med betydelig vekst i eksterne inntekter, har disse de siste årene vært synkende. Dette skyldes sterkere konkurranse om eksterne forskningsmidler og en dreining av NFRs programmer over mot mindre relevante problemstillinger for SIFO. Instituttet nedla i 2014 betydelige ressurser – til sammen nærmere 7 årsverk i søknadsarbeid. Det ble bla.

gjennomført en gjennomgang av de siste års søknadsaktivitet for å vurdere hvilke grep som kan tas for å styrke instituttets muligheter for gjennomslag.

Inntekter fra Forskningsrådet

NFR-inntektene var i 2014 på 8.25 mill kr, dvs vesentlig lavere enn gjennomsnittsinntekten de tre foregående år på 12.8 mill. Inntekten kommer fra flerårige prosjekter, hvorav de fleste av disse ble hentet inn tidligere år. Tilslagsraten i 2014 har vært lite tilfredsstillende.

Inntekter fra EU

SIFO vil fortsatt satse på å lede og delta i EU-prosjekter. Instituttet ser på disse som strategisk viktige for instituttets virksomhet.

I 2014 hadde SIFO to igangværende EU-prosjekter. Inntekten fra EU-prosjekter var på 0,43 mill kr, tilsvarende inntektene i 2013, men en nedgang fra tidligere år.

I 2014 ble EUs nye forskningsprogram "Horizon 2020" lansert. I forbindelse med utlysningene i det nye programmet har SIFO lagt opp til en offensiv søknadssatsing.

Andre eksterne inntektskilder

Andre eksterne inntekter lå i 2014 på 4,6 mill kr. Herav utgjorde oppdragsinntekter 4.4 mill kroner.

De samlede eksterne inntektene utgjorde i 2014 samlet 33.3% av omsetningen mot gjennomsnittlig 40 % de siste tre årene. Siden 2011 har de eksterne inntektene gradvis sunket fra 47% i 2011, til 39% i 2012, 35% i 2013 og til 33% i 2014. Denne utviklingen skjer til tross for at det er satt inn mye ressurser for å bedre søknadsprosessen

1.6.2 Vitenskapelig kompetanse

Forbruksforskning er en disiplin der en må videreutdanne forskere med ulik fagbakgrunn til dette fagfeltet. Dagens SIFO-forskere er derfor rekruttert fra flere fagmiljøer som statsvitenskap, sosialantropologi, etnologi, samfunnsøkonomi, fra teknologiske miljøer, men domineres av sosiologer.

SIFO har derfor egne tiltak og avsatt egne midler til kompetansebygging, på strategisk viktige områder og til å utdanne forbruksforskere bla. via doktorgradsløp (PhD).- jfr oversikten over disponering av basisbevilgningen.

SIFOs måloppnåelse i 2014

BLDs resultatkrav er at andelen forskere med doktorgrad skal opprettholdes på minst samme nivå som i 2013. SIFO egen målsetting er å holde et faglig høyt nivå minst på gjennomsnittet for andre samfunnsvitenskapelige miljøer, som innebærer en andel forskere med doktorgrad over 0,54.

SIFO disponerte pr. 31.12.2014 i alt 26.34 forskerårsverk, og er sådan fortsatt et relativt lite forskningsmiljø.

SIFO har en høyt kvalifisert forskerstab. Andelen forskere med dr.grad var i 2014 på 0,54 (forskere med doktorgrad/ant forskere) – noe over gjennomsnittet for de tre foregående år. Forskningsrådets statistikker viser at SIFO ligger litt over gjennomsnittet på 0.5 for institutter under Forskningsrådets finansieringsordning.

Per 31.12.2014 hadde SIFOs åtte forskere har forsker I-kompetanse, hvorav syv med profesorkompetanse. Den øvrige forskerstaben på SIFO har kompetanse på forsker II-nivå med unntak av en forsker i forsker III-stilling og 7 i stipendiater. 20 ansatte forskere hvorav 16 i heltidsstillinger har doktorgrad.

I 2014 ble det fullført tre disputaser ved instituttet og det ble igangsatt ett nytt PhD-løp. Ved årsskiftet 2014/2015 hadde SIFO 7 pågående doktorarbeider. Antall doktorgradsstipendiater markerer en betydelig kompetansesatsing fra instituttets side. Til sammen representerer doktorgradene også et stort faglig og tematisk spenningsfelt.

Effektivisere prosjektgjennomføringen

Prosjektkoordinator-stillingen har stått ledig fra mars fram til oktober og har i perioder blitt dekket opp av økonomisjef – dette har nok vært en belastning for organisasjonen.

I desember 2014 ble det gjennomført et kurs i prosjektledelse. Arbeidet med ny versjon av prosjektlederhåndboka har ikke vært prioritert.

Del IV: Styring og kontroll i virksomheten

1.7 SIFOs overordnede vurdering

SIFO benytter mål- og resultatstyring som sitt grunnleggende styringsprinsipp. SIFO er stort sett fornøyd med måloppnåelse når det gjelder kompetansenivå i forskerstaben, omfanget av mediedekning og prosjektgjennomføring. Imidlertid har vi store utfordringer knyttet til måloppnåelse for prosjektinntekter og vitenskapelig publisering. Dette til tross for at vi har satt inn flere tiltak og økt ressursene for å bedre måloppnåelsen.

En samlet vurdering av måloppnåelse er derfor at vi har utfordringer på flere områder.

En overordnet risikovurderingen viser at vi har utfordringer på styringen av instituttet på flg. områder;

- Det er usikkerhet knyttet til rammebetingelser – basisfinansiering og eksterne prosjektinntekter som medfører utfordringer med hensyn på tilpasning til nye
- Det er utfordringer knyttet til kompetanseprofil og faglig innretning
- Det er forbedringspotensiale når det gjelder implementering/gjennomføring av tiltak på ulike områder
- Det er utfordringer knyttet til prosjektlederkompetanse
- Det er utfordringer knyttet til formidlingskapasitet

1.8 Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll

1.8.1 Risikoreducerende tiltak knyttet til rammebetingelser og forskningsinnretning

2014 ble preget av usikkerhet omkring SIFOs strategiske posisjon og rolle. Som følge av et gradvis fall i de årlige prosjektinntektene og en betydelig reduksjon i basisbevilgningen til SIFO fra BLD for 2014 ble det i styremøtet i januar 2014 nedsatt et Strategi og omstillingsutvalg under ledelse av Reidar Almås. Utvalget la fram en rapport, «SIFO tar opp hansken», på styremøtet før sommeren 2014. Rapporten trakk opp hvordan de senere årenes endringer i SIFOs omgivelser har ført til strategiske utfordringer for instituttet. I rapporten trakk de blant annet fram hvordan det både i institutt- og UiO- sektoren presses på for å få til samarbeid og sammenslåinger, hvordan basisfinansieringsordninger svekkes på bekostning av konkurransearenaer, hvordan forskningsmidler kanaliseres til større programmer og prosjekter og hvordan det stilles økte krav til tverrfaglighet, kvalitet og internasjonalt samarbeid i forskningen.

På styremøte 12. juni d.å. ble SIFO ved administrasjonen bedt om å supplere rapporten med en drøfting av mulige samarbeidsrelasjoner med andre institutter, en presentasjon av forskningens kvalitet, relevans og hva som ligger i kjernen av forbruksforskning, og en redegjørelse for sammenhengen mellom strategi og prosjekter.

Samtidig ble SIFOs styre i brev fra BLD, bedt om å svare på spørsmål om SIFOs strategi for forbruksforskning (jf. brev fra BLD til SIFOs styre av 27.08.14). Denne forespørselen var foranlediget av en merknad fra flertallet i Stortingets Familie- og kulturkomite under budsjettbehandlingen 2013, der de ba regjeringen vurdere SIFOs virksomhetsområde.

I brevet ble det også pekt på at Difi hadde fått i oppdrag å «vurdere rolle- og ansvarsdelingen samt organiseringen på forbrukerområdet». I henhold til mandatet skulle Difi se spesielt på FRs og FOs roller og virksomhet mens BLD selv skulle se på SIFOs virksomhetsområde og forbruksforskningens forhold til FoU-sektoren.

Foranlediget av disse forholdene fikk SIFOs administrasjon i oppdrag å utrede strategiske samarbeidsmuligheter med andre forskningsmiljøer. På styreseminaret 15.-16. oktober 2014 ble rapporten «Strategi for forbruksforskning - En tid for endringer» lagt fram. Her ble behovet for omstilling understreket, herunder behovet for å konsentrere den faglige innsatsen og for å søke strategisk samarbeid med andre institutt og fagmiljøer. Rapporten pekte spesielt på Høgskolen i Oslo og Akershus som en mulig samarbeidspartner.

Som en følge av dette ble det på styremøtet 22. januar 2015 fattet følgende vedtak: *«Styret slutter seg til at det etableres en formell prosess med sikte på virksomhetsoverdragelse mellom SIFO og HiOA. Prosjektet skal ha som hovedmål å levere en anbefaling til HiOA og SIFOs styre om en overdragelse. Anbefalingen kan være negativ så vel som positiv. Utredningen skal foreligge innen påske 2015.»*

1.8.2 Effektivisere prosjektgjennomføringen

Prosjektkoordinator-stillingen har stått ledig fra mars fram til oktober og har i denne perioden blitt dekket opp av økonomisjef – dette har vært en belastning for organisasjonen. Vi har derfor prioritert å gjeninnføre denne funksjonen.

Videre ble det i desember 2014 gjennomført et nytt kurs i prosjektledelse. Arbeidet med ny versjon av prosjektlederhåndboka har ikke vært prioritert

1.8.3 Regnskapsprinsipper

SIFOs årsregnskap følger de føringer som er lagt i brev fra Barne- Likestillings- og Inkluderingsdepartementet 12.12.2014. SIFO skal føre regnskap etter periodiseringsprinsippet i tillegg til kontantregnskapet. SIFO skal i sin regnskapsføring benytte følgende statlige Regnskapsstandarder, SRS 1, SRS 3, SRS 11, SRS 13 og SRS 19. Det gis, inntil SIFO har tatt i bruk de statlige regnskapsstandardene fullt ut, visse unntak fra SRS 2, 9, 10, 17 og 25. SIFO skal benytte standard kontoplan, jf. Finansdepartementets rundskriv R-102/2014.

1.8.4 Tydeliggjøring av rolle og ansvar og iverksetting av nye kompetansetiltak

SIFO har utarbeidet diverse instruksdokumenter som avklarer roller og ansvar mellom ulike funksjoner og enheter på instituttet. Det er bla. utarbeidet en egen prosjektlederhåndbok.

Hensikten er å tydeliggjøre ansvar og roller for å gi den enkelte medarbeider trygghet for eget ansvarsområde og samtidig avklare avgrensning mot andre medarbeiders ansvar. Utfordringen er gjennomføringen.

1.9 Forhold departementet har bedt SIFO om særskilt rapportering på

Måloppnåelse

Viser til redegjørelse under de respektive punktene i rapporten

1.9.1 Personalforvaltning og internkontroll – kort redegjørelse for inkluderende arbeidsliv

Ny samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv ble signert av SIFO og NAV Arbeidslivssenter i september 2014. Samtidig ble ny IA-handlingsplan for 2014-18 utarbeidet og vedtatt.

NAVs rutiner for oppfølging av langtidssykemeldte følges. Sykefraværsprosenten ved SIFO varierer sterkt fra år til år slik tabellen nedenfor viser. Variasjonene forklares med at SIFO har relativt få ansatte og det enkelte sykdomstilfelle dermed gjør stort utslag på sykefraværsprosenten. Få ansatte innebærer imidlertid effektiv oversikt over individuelle behov. Dette gir SIFO god mulighet for hensiktsmessig bruk av virkemidler ved tilrettelegging av arbeidet for ansatte med redusert arbeidsevne i kortere perioder eller over tid.

Utviklingen i sykefravær:

Sykefravær	2012	2013	2014
Kvinner, totalt	5,4 %	2,4 %	7,1 %
- herav egenmeldt	1,0 %	0,5 %	0,8 %
Menn, totalt	0,6 %	1,1 %	1,9 %
- herav egenmeldt	0,3 %	0,2 %	0,7 %
Totalt	6,0 %	3,7 %	5,2 %

Personalforvaltning og internkontroll – Kort redegjørelse for seniorperspektivet

Grunntanken for SIFOs seniorpolitikk er:

SIFO ønsker å benytte seniormedarbeidernes kunnskap og ressurser, samtidig som den enkeltes ønsker og muligheter for utvikling og tilrettelegging av arbeidssituasjonen ivaretas. Den som nærmer seg pensjonsalder må få nødvendig tid til forberedelse av pensjonstilværelsen. Det er viktig at hele virksomheten og særlig ledere viser en positiv holdning til eldre arbeidstakere.

Av seniorpolitiske virkemidler nevnes tilbud om særskilte samtaler med leder, dekning av utgifter til årlig helsekontroll, samt tilbud om 8 ekstra fridager (seniordager) pr. år., jf hoved-

tariffavtalen i staten. I 2014 var 11 av SIFOs ansatte i aldersgruppen 60-69 år. En ansatt gikk av med hel alderspensjon ved fylte 67 år og en ansatt tok ut delvis AFP. Aldersgruppen over 60 år kan betegnes som stabil. SIFO anser ikke risikoen for tap av strategisk eller på andre måter viktig kompetanse knyttet til denne gruppen, som stor på kortere sikt.

1.9.2 Personalforvaltning og internkontroll – Kort redegjørelse for øvrig personalforvaltning

Internkontroll ved SIFO organiseres bl.a. gjennom systemene for vernetjeneste og arbeidsmiljøutvalg. I tillegg gjennomføres regelmessige arbeidsmiljøundersøkelser; siste gang i 2013. Det ble avholdt tre AMU-møter i 2014. SIFO utarbeider årlige HMS-handlingsplaner. Disse følges regelmessig opp av AMU. I samarbeid med vernetjenesten gjennomføres årlige vernerunder; siste gang høsten 2014. Videre gjennomføres årlige medarbeidersamtaler (MAS). SIFOs ledelse er ansvarlig for innhold og opplegg, og MAS ble siste gang gjennomført i virksomheten høsten 2014.

SIFOs testvirksomhet ble avviklet i 2014 og laboratoriet lagt ned. Dette medførte arbeidsbortfall for tre fast ansatte. Da instituttet ikke kunne tilby annet passende arbeid ble alle tre overtallige. De mottok oppsigelser i juni 2014 og fratradte 31.12.2014. NAV har fattet vedtak om ventelønn. Da ingen av de tre pr. februar 2015 er over i nytt arbeid løper ventelønnen inntil videre. Ventelønnen finansieres av SIFO.

Bemannings- og kapasitetssituasjonen ved SIFO:

	2013	2014
<i>Bemanningssituasjonen:</i>		
Antall ansatte (stillingsandeler) pr. 31. desember	50 (43,6)	37 (30,9)
Antall innleide (stillingsandeler) pr. 31. desember		2 (1,1)
- Herav antall forskere (stillingsandeler) pr. 31. desember	38 (31,45)	30 (24,6)
<i>Kapasitetssituasjonen:</i>		
Antall ansatte gjennom hele året (inkl. 2 innleide i 2014)	59	53
- Herav forskere	41	37
Utførte årsverk i året (inkl. innleide i 2014) *)	43,16	35,47
- Herav forskerårsverk	30,74	26,35

*) Def. årsverk, jf. DFØ:

En person i 100 % stilling redusert for permisjoner/sykefravær ≥ 1 dag, men ikke redusert for ferie/avspasering

Kommentar til antall ansatte pr. 31.12.2014:

Av 37 ansatte er 33 faste og 4 midlertidige (stipendiater og bistilling)(Bjerck, Hebrok, Heidenstrøm, Alfnes)

I gruppen ikke-forskere (7 ansatte) inngår:

- 2 ledere (direktør og administrasjonssjef)
- 5 saksbehandlere (4,5 stillinger) som dekker administrative funksjoner som drift, IT, arkiv/bibliotek, HR

Antall ansatte er redusert med 13 personer i løpet av 2014. Fratredelsene har skjedd innen følgende områder:

- 6 forskere (to stipendiater, to 20 %-bistillinger, en forsker III i midlertidig stilling, samt to fast ansatte forskere)
- 4 ansatte ved laboratoriet (3 fast ansatte, en vikar)
- 3 fast ansatte i administrative stillinger

Stillingene er ikke erstattet med nye eksterne ansettelser. Forskernes oppgaver er overført til andre forskere. Funksjon som prosjektkoordinator er overtatt av en tidligere midlertidig ansatt forsker, som ble gitt fast ansettelse. To medarbeidere på økonomiområdet sluttet høsten 2014. Aktivitetsnivået opprettholdes gjennom innleie av personell – i første omgang fram til sommeren 2015. Videre planlegging av økonomifunksjonen beror inntil spørsmål knyttet til SIFOs fremtidige organisering er nærmere avklart.

Rekrutteringsvirksomhet i 2014

Ny direktør ble ansatt våren 2014. Utover det hadde SIFO ingen nyansettelser i 2014. To midlertidige ble fast ansatt (en forsker og en tidligere forsker, som overtok ubesatt prosjekt-koordinator-funksjon i administrasjonen, jf forrige avsnitt). Et nytt doktorgradsstipendiat ble besatt av en midlertidig ansatt vit.ass./forsker III etter intern utlysning.

Forskningssjefstillingen ivaretas ved fungering, den også etter intern kunngjøring.

Vakansene i 2014 forklares slik:

(53 ansatte – 35,47 faktisk utførte årsverk i 2014 = 17,53 årsverk vakans)

- Sykefraværsprosent i 2014: 5,2 %
- Reduserte stillingsandeler utgjorde 5,85 årsverk
- Foreldre- og omsorgspermisjoner
- Arbeidsfritak i forbindelse med oppsigelser ved laboratoriet
- To innleide utgjorde til sammen kun 0,25 årsverk
- Ubesatte stillinger ca 2 årsverk

Forklaring diff på 16 ansatte mellom 53 ansatte i alt gjennom hele 2014 og herav 37 forskere. De 16 ikke-forskerne er:

Ledelse: 2

Adm. personell: 4

Fratrødt adm. personell: 4

Fratrødte lab-ansatte: 4

Innleide: Breiby, Gustavsen

1.9.3 Aktivitets- og redegjøringsplikter – Oppfølging av likestillingsloven m.m.

jf Likestillings- og diskrimineringsombudets retningslinjer for aktivitets- og redegjøringsplikt

Av SIFOs ansatte er 61 % kvinner, mens kvinneandelen på ledernivå er 50 %. Som forskningsinstitutt og kunnskapsvirksomhet er SIFOs hovedfokus på kompetanse, kvalitet og relevans

hos alle instituttets ansatte, uavhengig av kjønn. Oppnevning av representanter til SIFOs styre og til råd og utvalg ved instituttet skjer etter forutsatt kjønnsfordeling.

Begge kjønn benytter seg av sine rettigheter i forbindelse med barns sykdom og øvrige permisjonsordninger. Nedenfor finnes en skjematisk oppstilling av SIFOs likestillingstall for 2014.

SIFO er som arbeidsplass praktisk tilrettelagt for både kvinner, menn og personer med nedsett funksjonsevne. Kravene til universell utforming av lokaler og arbeidsplasser er ivaretatt. Kravene følges bl.a. opp gjennom SIFOs IA-handlingsplan og HMS-handlingsplan. Gjennom årlige vernerunder vurderes det fysiske arbeidsmiljøet og den enkelte ansattes behov for eventuelle endringer/ hjelpemidler. Det psykososiale miljøet kartlegges i årlige medarbeidersamtaler.

SIFO har ingen ansatte med innvandrerbakgrunn. Da det er kompetanse – og ikke etnisk bakgrunn i seg selv - som er avgjørende ved tilsetting av nye medarbeidere, har SIFO ikke tallsatt mål for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn. Ved utlysning av stillinger har SIFO som rutine at kvalifiserte kandidater med innvandrerbakgrunn innkalles til intervju. SIFO har de siste par årene hatt svært lav rekrutteringsvirksomhet. Med unntak av direktørstillingen ble ingen stillinger lyst ut eksternt i 2014.

En del likestillingstall pr. 31.12.2014:

Fordeling – kvinner og menn på avdelingsnivå

Avdeling	Kvinner	Menn
Administrasjon	57 %	43 %
Fagavdeling	62 %	38 %
Totalt	61 %	39 %

Fordeling – kvinner og menn på ledernivå

Stillingskategori	Kvinner	Menn
Ledere/mellomledere	50 %	50 %

Rekruttering i 2014:

Etter eksternt utlysning ble direktørstillingen besatt av kvinne

Ingen andre stillinger er utlyst eksternt

To stillinger ble utlyst internt: Fung. forskningssjef (mann), stipendiat (kvinne)

Gjennomsnittslønn – ltr.

Stillingskategori	Kvinner	Menn
Ledere/mellomledere (ekskl. toppleder)	74	68,7
Ansatte i administrative stillinger	63	61,7
Forskere	64,3	71,3

Arbeidstid:

Foruten bistillinger, delvis AFP og heltidsansatte med delvis permisjon og tidsbegrenset delvis uførhet har SIFO 1 ansatt med avtale om 50 % stilling som arbeidsvilkår (mann).

Kompetanseheving

Kategori	Kvinner	Menn
Opprykk (ikke gjennom lønnsforhandlinger, men gjennom heving av komp. eller fullført dr.grad)	1	0
Videreutdanning (inkl. de som er i gang med dr.grad)	7	2

1.9.4 Sosiale hensyn i offentlige anskaffelser – Krav stilt i gjennomførte anskaffelser

SIFO har hatt fokus på miljøforbedringer i offentlige anskaffelser i en årrekke og ble endelig sertifisert som miljøfyrtårnsbedrift i 2009. Vi følger opp intensjonene gjennom den årlige rapporteringen til Miljøfyrtårn og forsøker å redusere forbruket på de områder der det er mulig.

Målet for satsningen har vært at Miljøsertifiseringen skal bidra til å sikre bedre rutiner for miljøarbeidet ved instituttet, spesielt innenfor feltene innkjøp, energi, avfall og transport.

SIFO er opptatt av å stille krav til de varer og tjenester som kjøpes inn til instituttet både når det gjelder kvalitet og holdbarhet, men også miljøegenskaper og produksjonsforhold blir nøye vurdert. Så langt det er mulig etterspørres informasjon om opprinnelsesland og om sosiale og etiske standarder er oppfylt. SIFO stiller krav til sine faste leverandører for å sørge for at de inngår arbeidskontrakter for sine ansatte slik at vi sikrer at lønns- og arbeidsbetingelser er i overensstemmelse med norske lover og regler.

I 2013 ble SIFO resertifisert og foretok i den forbindelse en evaluering og fullstendig gjennomgang av alle driftsområdene innkjøp, energi, avfall og transport med tanke på forbedringer og nye tiltak.

Alle nyanskaffelser ved SIFO skal vurderes med henblikk på nødvendighet. Videre skal det stilles krav til levetid og miljøbelastning samt tas sosiale hensyn ved innkjøp av varer og tjenester. Avhending av f.eks. inventar og utstyr vurderes også nøye mht. mulig resirkulering. Nye rutiner er innført som vil sørge for redusert avfall. Som leietaker må SIFO forholde seg til gårdeiers rutiner, men forsøker å påvirke der dette er mulig.

I 2014 avviklet SIFO sin testvirksomhet og laboratoriet ble lagt ned. Lokalene ble tømt for en større mengde instrumenter, maskiner, inventar og annet utstyr. I første omgang ble gjenstander lagt ut for salg på QXL og avhendet til markedspris ved auksjoner. Gjenværende utstyr ble lagt ut på Finn.no; i første omgang for salg til høystbydende, deretter som «gis bort mot henting».

SIFO følger for øvrig gjeldende regler for offentlige anskaffelser. Det føres anskaffelsesprotokoller for innkjøp over kr 100.000 og det innhentes tilbud fra flere leverandører på kjøp som overskrider kr. 500 000. SIFO deltar også på DIFI's kontakt- og informasjonsmøter og holder seg oppdatert om nye retningslinjer og krav til miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser.

1.9.5 Sikkerhet og beredskap – Redegjørelse for konkret arbeid med sikkerhet og beredskap og gjennomførte beredskapsøvelser

SIFOs opplegg for krise- og ulykkeshåndtering ble revidert sommeren 2014, og i januar/februar 2015 ble det utarbeidet ny beredskapsplan for instituttet. I denne forbindelse er all informasjon på intranett og oppslag/plakater i kontorlokalene oppdatert. De ansatte ble informert om den nye beredskapsplanen i allmøte. SIFO er leietaker i bygget, og realistiske evakueringsøvelser initieres kun av gårdeier. Da det ikke ble gjennomført øvelser i 2014 ble alle ansatte – i forbindelse med allmøte i februar 2015 – tatt med på en fysisk gjennomgang av lokalene hvor brannmeldere, slukkeutstyr, rømningsveier, samt oppmøteplass ved evakuering ble påvist. SIFO vurderer egen beredskap som god med hensyn til håndtering av mulige sikkerhetshendelser innenfor instituttets aktuelle ansvarsområder.

1.9.6 Varslingsrutiner – SIFO skal ha egne varslingsrutiner

SIFO har siden 2010 hatt egne interne varslingsrutiner. Rutinene er tilgjengelige for alle ansatte i elektronisk personalhåndbok på SIFOs intranett.

1.9.7 Tidstyver – Rapportere om arbeidet med fjerning av «tidstyver»

SIFO rapporterte flere forhold som vi ser på som tidstyver- de fleste begrunnet i eksterne forhold

Når det gjelder ulike rapporteringer er dette ikke blitt mindre, men heller mer omfattende det siste året. Det eneste virkemidlet SIFO har for å redusere dette arbeidet er en samordning av rapporteringen til ulike instanser som flg;

- Årsrapportering forsøkes redusert fra fire til tre rapporter, ved
  - Årsrapport til BLD og til styret samordnes
  - Årsmeldingen fra SIFO sløyfes og erstattes av årsrapport til BLD
  - Årsrapport til Forskningsrådet opprettholdes

- Regnskapsføring

I 2014 innførte SIFO tertialregnskap – fra tidligere kvartalsregnskap. Dette har vært tidsbesparende

- Brukervennligheten av programmer og servicen/brukerstøtte fra eksterne miljø som DFØ er det lite vi kan gjøre noe med - på dette området har det ikke skjedd mye forbedringer i 2014.

Del V vurdering av framtidsutsikter

2014 har vært et travelt år for SIFO, med nye doktorgrader og nye prosjekttilslag, publiseringer og medieoppmerksomhet. Men det har også vært et utfordrende år, med nedlegging av laboratoriene, oppsigelser og framfor alt usikkerhet omkring instituttets langsiktige rammebetingelser. For at SIFO også i framtiden skal kunne utføre sitt samfunnsoppdrag på en tilfredsstillende måte, må organisasjonen tilpasse seg til nye krav og rammer. En slik tilpasning vil også måtte innbefatte en kritisk og åpen nyvurdering av instituttets finansieringsmodell, institusjonelle tilknytning, organisasjonsform og rolle.

Det står likevel fast at SIFO også i framtiden skal være et internasjonalt ledende forbruksforskingsmiljø som leverer relevant kunnskap til forbrukermyndigheter og øvrige aktører med behov for å forstå forbruket og forbrukerens rolle i samfunnet. SIFO evne til å evne til å fylle en slik rolle avhenger av interne så vel som eksterne faktorer.

Stabens teoretiske og metodiske forskningskompetanse er avgjørende for å levere god forskning. SIFOs forskningsfelt er tverrdisiplinært og det finnes pr i dag ingen universiteter eller høyskoler som utdanner ferdige forbruksforskere. Derfor er intern kompetanseutvikling avgjørende for instituttets framtid. Det må derfor legges til rette for forskerutdanning både i de ulike prosjektene, f.eks. ved å legge inn doktorgrader i prosjektplaner, og på tvers av prosjekter i form av generell kompetanseutvikling og fornyelse. Det siste er også viktig for å forebygge kompetanseslit. Det akademiske publiseringsarbeidet spiller her en stor rolle i den sammenheng. Gjennom tidsskriftspublisering får SIFO-forskere testet ut og kvalitetssikret sine tilnærminger og funn i det internasjonale forskersamfunnet. Et forskningsbasert kunnskapsgrunnlag for forbrukerpolitikken er helt avhengig av at den akademiske publiseringsvirksomheten prioriteres.

Kompetansens tematiske innretning og disiplinære sammensetning er avgjørende for at forskningen til enhver tid skal oppfattes som relevant for brukerne. Instituttets kompetanse må være bred nok for å kunne svare på skiftende brukerbehov. Samtidig må den være spisset nok til at instituttet kan vinne fram i konkurransen om oppdrag og til at instituttets forskere evner å publisere i kvalifiserte tidsskrifter. Balansen mellom disse hensynene er vanskelig. Instituttet ser det slik at det framover kan bli nødvendig i større grad å prioritere noen fag- og temafelt fremfor andre. Det er nødvendig for å skape nødvendig «kritisk masse» omkring prioriterte fag- og temafelt. Det vil vi også forsøke å oppnå gjennom nærmere samarbeide med andre institutter, og så vel sammenfallende som komplementære fagmiljøer. Hva som kommer ut av den igangsatte strategiske prosessen overfor Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) vil i denne sammenheng bli avgjørende, jf. Del IV foran.

Stabens forskningskapasitet er avgjørende for at instituttet skal kunne levere et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag på forbrukerpolitikken ulike tematiske områder. Kapasiteten er i stor grad et spørsmål om hvor mange forskertimer som settes inn på ulike fag- og temafelt. Slik sett begrenses kapasiteten av instituttets økonomi. Dessuten kan kapasiteten bli ytterli-

gere presset hvis det innenfor gitte ressursrammer stilles for ambisiøse og samtidig spriken- de krav til enkeltforskere og organisasjon. For eksempel må det gjennom organisatoriske virkemidler tilstrebes at akademiske publiseringskrav ikke går ut over den anvendte bruker- orienteringen i prosjektene og prosjektporteføljen som helhet. Kapasiteten er også avhengig av instituttets evne til å trekke ut synergier av samarbeide med andre. Som nevnt foran arbeider instituttet nå med å finne fram til egnede samarbeidsformer med andre miljøer, slik at en til sammen skal kunne levere bedre i forhold til brukernes behov. Også på dette punktet vil den igangsatte prosessen med HiOA være av stor betydning.

Grunnbevilgningens størrelse og innretning og den eksterne prosjektinnhenting er helt avgjørende for instituttets evne til å levere på samfunnsoppdraget. Instituttet er avhengig av at eier ser nytten av SIFOs forskning og ser seg tjent med å videreføre en tilstrekkelig grunnfinansiering, en som også sikrer faglig fornyelse og utvikling. Også under andre institu- sjonelle betingelser, vil en slik grunnfinansiering være nødvendig for at SIFO skal kunne fylle sitt samfunnsoppdrag. Det finnes ikke noe marked for allmennyttig forbruksforskning. SIFO og forbruksforskningen er derfor avhengig av en høy grad av offentlig finansiering og av å ha en forpliktende løpende og langsiktig dialog med eier om forskningens relevans og plass i forbrukerpolitikken.

I tillegg er instituttet avhengig av ekstern prosjektinnhenting for å øke, fornye og jevne ut kapasiteten. For at eiers kunnskapsbehov skal kunne dekkes når de oppstår, må kapasiteten på ulike fag- og tematiske felt opprettholdes og videreutvikles gjennom oppdragsfinansierte prosjekter. Ekstern prosjektinnhenting spiller også en viktig rolle for instituttets nettverk overfor brukergrupper, og dermed for relevansen av forskningen. Eksterne prosjektinnhen- tingen kan slik sett bidra til å bringe nye brukergenererte problemstillinger inn i forbruker- politikken. Samtidig bidrar prosjektinnhenting til at det bygges forskernettverk på tvers av institutter og landegrenser. På det viset skjer det også en faglig fornyelse på instituttet, ved at ny metodisk og teoretisk kunnskap bringes hjem. Dessuten bidrar nettverkene til innhen- tingen av nye H2020-prosjekter, et viktig forskningspolitisk mål for regjeringen. Det er der- for ikke bare økonomiske, men også viktige faglige grunner til at en fortsatt bør prioritere ekstern prosjektinnhenting.

SIFO står i dag ved et vendepunkt og et særdeles spennende 2015.

Årsregnskap

Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO)

2014

Ledelseskomentarar	Side 1
Resultatregnskap	Side 2
Balanse – eiendeler	Side 3
Balanse – virksomhetskaptal og gjeld	Side 4
Statsregnskapsrapportering	Side 5
Regnskapsprinsipper	Side 6
Noteoversikt	Side 7
Note 1	Side 8
Note 2	Side 9
Note 3	Side 10
Note 6	Side 11
Note 8	Side 12
Note 13	Side 13
Note 14	Side 14
Note 16	Side 15
Note 17	Side 16
Note 18	Side 17

Ledelseskommentarer til Årsregnskap 2014

Statens institutt for Forbruksforskning (SIFO) er et forskningsinstitutt underlagt Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet (BLD) som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. SIFO har som formål å være et ledende fagmiljø som skal drive forskning og utredning ut fra hensynet til forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFO fører regnskap iht. periodiseringsprinsipper, nærmere beskrevet i vedlagte oversikt «Regnskapsprinsipper».

Årets regnskap viser et underskudd på kr 786 130. Underskuddet dekkes over «Øvrig opptjent virksomhetskapsital». Instituttet står etter dette med en total virksomhetskapsital på kr 7.778.643, hvorav kr 1.885.692 i SIFOs investeringsfond.

Det bekreftes at årsregnskapet gir et dekkende bilde og er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra BLD. SIFOs årsregnskap revideres av Riksrevisjonen.

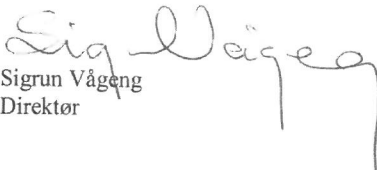
Underskuddet skyldes reduksjon i instituttets to inntektskilder, basisbevilgningen fra BLD og eksterne prosjektinntekter. Basisbevilgningen over statsbudsjettet ble fra 2013 til 2014 redusert med kr 2.242.000, mens nedgangen i eksterne prosjektinntekter i samme periode var kr 3.478.000. Instituttet har merket en betydelig skjerpet konkurranse om eksterne inntekter. Dette skyldes bl.a. universitetenes inntreden på viktige finansieringsarenaer, og en skjerpet konkurranse mellom forskningsinstituttene.

Det ble satt i verk sparetiltak for å dekke inn bortfall av inntekter, noe som har medført noe lavere bemanning og lavere driftskostnader. I tillegg har naturlig avgang av ansatte medført betydelig lavere lønnsutgifter. Laboratoriet ble avvirket 1. halvår 2014, og salg av utstyr er inntektsført med kr 329.000.

Underskuddet er betydelig bedre enn budsjettet, og på tross av underskuddet er man tilfreds med årets resultat. Instituttet ser fortsatt skjerpet konkurranse rundt eksterne prosjektinntekter, og det forventes fortsatt nedgang i inntektene for 2015.

Det er i 2015 satt i gang et utredningsarbeid for å vurdere muligheten for virksomhetsoverdragelse av SIFO til Høgskolen i Oslo og Akershus. Avklaring vurderes å foreligge medio 2015.

Oslo, 5. mars 2015

Sigrun Vågeng
Direktør

Resultatregnskap

	Note	31.12.2014	31.12.2013
Driftsinntekter			
Basisbevilgning	1	26 557 000	30 049 000
Eksterne prosjektinntekter	1	12 930 490	16 408 219
Andre driftsinntekter	1	412 648	43 550
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>39 900 138</i>	<i>46 500 769</i>
Driftskostnader			
Lønn og sosiale kostnader	2	27 827 375	33 152 573
Andre driftskostnader	3	12 856 330	12 901 870
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>40 683 705</i>	<i>46 054 443</i>
Driftsresultat		-783 567	446 326
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6		
Finanskostnader	6	2 563	3 442
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>-2 563</i>	<i>-3 442</i>
Inntekter fra eierandeler i selskaper mv.		0	0
Resultat av periodens aktiviteter		-786 130	442 884
Avregninger		0	0
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)		-786 130	442 884
Disponeringer:			
Dekket fra / Overført til Øvrig opptjent virksomhetskapskapital	8	-786 130	442 884
Innkrevningsvirksomhet		0	0
Tilskuddsforvaltning		0	0

Balanse

	Note	31.12.2014	31.12.2013
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
Sum anleggsmidler		0	0
B. Omløpsmidler			
I Varebeholdninger og forskudd til leverandører			
Varebeholdninger		0	0
Forskuddsbetalinger til leverandører		0	0
<i>Sum varebeholdninger og forskudd til leverandører</i>		0	0
II Fordringer			
Kundefordringer	13	548 220	1 134 546
Andre fordringer	14	91 915	15 000
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	16	1 345 243	2 159 997
<i>Sum fordringer</i>		1 985 378	3 309 542
III Kasse og bank			
Bankinnskudd	17	17 055 665	18 533 632
Andre kontanter og kontantekvivalenter	17	0	0
<i>Sum kasse og bank</i>		17 055 665	18 533 632
Sum omløpsmidler		19 041 042	21 843 174
Sum eiendeler		19 041 042	21 843 174

Balanse

	Note	31.12.2014	31.12.2013
VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD			
C. Virksomhetskaper			
I Innskutt virksomhetskaper			
<i>Sum innskutt virksomhetskaper</i>		0	0
II Opptjent virksomhetskaper			
Investeringsfond	8	1 885 692	1 885 692
Øvrig opptjent virksomhetskaper	8	5 892 950	6 679 081
<i>Sum opptjent virksomhetskaper</i>		7 778 642	8 564 773
Sum virksomhetskaper		7 778 642	8 564 773
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
<i>Sum avsetning for langsiktige forpliktelser</i>		0	0
II Annen langsiktig gjeld			
<i>Sum annen langsiktig gjeld</i>		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 506 779	0
Skyldig skattetrekk		960 355	1 118 738
Skyldige offentlige avgifter		837 485	857 733
Avsatte feriepenge		2 350 577	2 828 894
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	16	5 222 850	7 021 293
Annen kortsiktig gjeld	18	384 354	1 451 743
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		11 262 400	13 278 401
IV Avregning med statskassen			
Ikke inntektsført bevilgning		0	0
<i>Sum avregning med statskassen</i>		0	0
Sum gjeld		11 262 400	13 278 401
Sum virksomhetskaper og gjeld		19 041 042	21 843 174

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Statsregnskapsrapportering for nettobudsjetterte virksomheter

Periode:

201401--201412

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 31.12.2014

Samlet tildeling i henhold til tildelingsbrev	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling		
Utgiftskapittel 886	Statens Institutt for forbruksforskning	50	Basisbevilgning	26 557 000		
<i>Sum utgiftsført</i>				26 557 000		
Beholdninger rapportert i likvidrapport	Note*			Regnskap 2014		
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank				18 508 512,90		
Endringer i perioden				(1 452 848,16)		
<i>Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank</i>				17 055 664,74		
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
Konto	Note*			2014	2013	Endring
0677.50.00129	Statens institutt for forbruksforskning (SIFO)			17 055 664,74	18 508 512,90	-1 452 848,16

* Henvising til aktuell note i virksomhetsregnskapet

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Regnskapsprinsipper

SIFOs årsregnskap følger de føringer som er lagt i brev fra Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet 12.12.2014:

«SIFO skal føre regnskap etter periodiseringsprinsippet (regnskapsprinsippet) i tillegg til kontantregnskapet. SIFO skal i sin regnskapsføring benytte følgende statlige regnskapsstandarder:

- SRS 1 Oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse
- SRS 3 Spesifikasjon av særlige poster, korrigering av feil og virkning av prinsippendring og estimatendring
- SRS 11 Anleggskontrakter
- SRS 12 Varebeholdninger
- SRS 13 Leieavtaler
- SRS 19 Usikre forpliktelser og betingede eiendeler

Det gis, inntil SIFO har tatt i bruk de statlige regnskapsstandardene fullt ut, unntak fra SRS 2, 9, 10, 17 og 25:

- SRS 2 Kontantstrømoppstilling
SIFO gis inntil videre fritak for krav om kontantstrømsoppstilling. Dette skyldes behov for nærmere regnskapstekniske avklaringer, bl.a i forbindelse med håndteringen av prosjektmidler.
- SRS 9 Regnskapsføring av transaksjonsbaserte inntekter
- SRS 10 Regnskapsføring av inntekter fra bevilgninger
SIFO skal disponere overskudd uavhengig av kilden til overskuddet.
Eksterne prosjektinntekter
Inntektsføring er basert på prosjektenes framdrift, og er knyttet til fullførelsesgrad og forventet totalinntekt. Laboratoriets testoppdrag og enkelte andre mindre inntektsposter inntektsføres på faktureringsstidspunktet.
Midler til prosjektpartnere
I tilfeller hvor SIFO mottar tilskudd på vegne av prosjektpartnere, inntektsføres ikke partnerens andel, men partnerandelen posteres i stedet direkte i balansen som gjeldspost.
- SRS 17 Anleggsmidler
Varige driftsmidler
Investeringer kostnadsføres på kjøpstidspunktet. SIFO har valgt å ikke benytte avskrivninger, basert på vurderinger om vesentlighet.
- SRS 25 Personal- og pensjonskostnader
Periodisering av fleksitid
Det gis unntak for periodisering av fleksitid.

Kontoplan

SIFO skal benytte standard kontoplan, jf. Finansdepartementets rundskriv R-102/2014.

Basisbevilgning

Basisbevilgningen inntektsføres normalt i sin helhet ved årsslutt med mindre det klart framgår av tildelingsbrev eller andre instruksjoner fra departementet at bevilgningene skal benyttes i en seinere periode.»

Noter

SIFO følger notenummerering iht Statlige Regnskapsstandarder (SRS):

Note 1 – Spesifikasjon av driftsinntekter

Note 2 – Lønn og sosiale kostnader

Note 3 – Andre driftskostnader

Note 4 – N/A

Note 5 – N/A

Note 6 – Finansinntekter og finanskostnader

Note 7 – N/A

Note 8 – Innskutt og opptjent virksomhetskaper

Note 9 – N/A

Note 10 – N/A

Note 11 – N/A

Note 12 – N/A

Note 13 – Kundefordringer

Note 14 – Andre kortsiktige fordringer

Note 15 – N/A

Note 16 - Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter

Note 17 – Bankinnskudd, kontanter og lignende

Note 18 – Annen kortsiktig gjeld

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Note 1 Spesifikasjon av driftsinntekter

<i>Driftsinntekter</i>	31.12.2014	31.12.2013
Basisbevilgning fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	26 557 000	28 799 000
Basisbevilgning overført fra tidligere år	0	1 250 000
Eksterne prosjektinntekter	12 930 490	16 408 219
Andre inntekter	412 648	43 550
Sum driftsinntekter	39 900 138	46 500 769

Spesifikasjon eksterne prosjektinntekter

Norges Forskningsråd	8 250 537	11 995 944
EU	431 534	357 446
Testoppdrag laboratoriet	576 477	1 016 659
Andre eksterne prosjektinntekter	3 671 942	3 038 170
Sum eksterne inntekter	12 930 490	16 408 219

Note 2 Lønn og sosiale kostnader

	31.12.2014	31.12.2013
Lønninger	19 991 728	23 201 296
Feriepenger	2 153 987	2 756 481
Arbeidsgiveravgift	3 394 768	4 032 837
Pensjonskostnader*	2 760 805	2 922 799
Sykepenger og andre refusjoner	-853 658	-842 670
Andre ytelser	379 745	1 081 828
Sum lønn og sosiale kostnader	27 827 375	33 152 573
Antall årsverk**:	35	43

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2014 har vært 15,15 prosent. Premiesatser for 2013 var 14,26 prosent

** Nærmere om antall årsverk

Fra og med 2013 benytter SIFO Direktoratet for Økonomistyrings metode for årsverkstelling.

Note 3 Andre driftskostnader

	31.12.2014	31.12.2013
Husleie	5 239 011	5 114 919
Vedlikehold egne bygg og anlegg	-	-
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	34 478	4 041
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	1 651 178	1 511 429
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	79 280	345 473
Mindre utstysanskaffelser	26 635	201 251
Leie av maskiner, inventar og lignende	150 708	116 098
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	3 258 147	2 550 541
Reiser og diett	764 904	1 077 452
Øvrige driftskostnader	1 651 989	1 980 665
Sum andre driftskostnader	12 856 330	12 901 870

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

	31.12.2014	31.12.2013
Finansinntekter		
Renteinntekter		
Agiogevinst		
Annen finansinntekt		
Sum finansinntekter	0	0
Finanskostnader		
Rentekostnad	2 563	3 442
Nedskrivning av aksjer		
Agiotap		
Annen finanskostnad		
Sum finanskostnader	2 563	3 442

Note 8 Innskutt og opptjent virksomhetskaperital

Innskutt virksomhetskaperital

Innskutt virksomhetskaperital 01.01.2014	0
Endring i innskutt virksomhetskaperital	0
Innskutt virksomhetskaperital 31.12.2014	0

Opptjent virksomhetskaperital

Opptjent virksomhetskaperital 01.01.2014	8 564 773
Underskudd belastet opptjent virksomhetskaperital	-786 130
Overført fra årets resultat	0
Opptjent virksomhetskaperital 31.12.2014	7 778 643

Note 13 Kundefordringer

	31.12.2014	31.12.2013
Kundefordringer til pålydende	548 220	1 134 546
Avsatt til forventet tap (-)	0	0
Sum kundefordringer	548 220	1 134 546

Note 14 Andre kortsiktige fordringer

Fordringer	31.12.2014	31.12.2013
Forskuddsbetalt lønn	10 000	15 000
Reiseforskudd	0	0
Personallån	31 500	0
Andre fordringer på ansatte	0	0
Forskuddsbetalte kostnader	0	0
Andre fordringer	50 415	0
Fordring på datterselskap mv.*	0	0
Sum	91 915	15 000

* Gjelder også tilknyttet selskap (TS) og felleskontrollert virksomhet.

Note 16 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter

Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)	31.12.2014	31.12.2013
<i>Prosjekt</i>	<i>Beløp</i>	<i>Beløp</i>
11201239 NFR Norske råvarer	106 949	4 389
11201009 ØF Food Waste	57 590	
11201014 NFR Financial counselling	144 002	
11201430 NMR Textile roadmap	141 199	
11201346 NFI VikingGull	136 287	
11201422 NFR BioZement	121 176	
11201415 Woolbed	83 223	
11201259 EU NanoDIODE	57 577	
21201453 Bufdir Levekårfunkheim	32 138	
11201343 FFP	25 933	
11201005 NFR HealthMeal	399 604	
11201421 NFR Micro algae	23 391	
11201423 PFI NaProBio	-	
11201032 EU CRISP	15 017	260 542
11201320 NFR ConDiPa		4 775
11201041 Telenor NFC City	897	303 517
11201013 CUTS Dualism of eco-labels	260	399 380
11201059 NFR GOFOOD WPB	1	
11200707 EU Dialrel		96 640
11200903 NFR Økokalv		383 643
11200905 EU Obesity Governance		39 859
11200921 NFR Inklusjon Eksklusjon		53 171
11201003 NFR Sustainable regulation		157 820
11201011 NFR Valuing wool		49 750
11201116 NFR Heat pumps		221 881
11201345 CBS Vesterled		184 630
Sum	1 345 243	2 159 997

Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter (gjeld)	31.12.2014	31.12.2013
<i>Prosjekt</i>	<i>Beløp</i>	<i>Beløp</i>
11200907 NOS Gendering ICT in everyday life	822	33 853
21201344 Bufdir IKT	8 862	
11201365 Medietilsynet Barns spilling	19 395	299 695
11201116 NFR Heat pumps	33 688	
11201240 BLD Boligpris	64 303	64 303
11201423 PFI NaProBio	83 082	
11201023 NOSS Nordic Food Survey	103 917	20 830
11201454 BLD Varehandel	134 329	
11201418 NFR EI & IKT-risiko	135 814	
11201060 NFR GOFOOD WPC	145 369	219 478
11201017 Nofima EldreMat	261 726	262 056
11201016 NFR GOFOOD WPA	302 080	611 080
11201235 NFR ELSA	328 926	6 008
11201236 SINTEF Cycle	361 241	352 055
11201320 NFR ConDiPa	625 679	
11200911 NFR Uni-Form	815 891	905 207
11201242 NFR FOODSEC	737 752	348 317
11201048 NFR RFID in Society	1 059 975	944 132
11200913 NFR Textile Waste		79 560
11201005 EFF HealtMeal		31 188
11201005 NFR HealthMeal		547 211
11201005 OFG HealthMeal		31 188
11201009 ØF Food Waste		473 200
11201014 NFR Financial counselling		365 796
11201059 NFR GOFOOD WPB		39 854
11201244 BLD Kroppspress		112 001
11201248 NFR Made to fit		8 879
11201259 EU NanoDIODE		331 477
11201260 GreeNudge KLIMAT		433 925
11201329 BLD Sårbare eldre		500 000
Sum	5 222 850	7 021 293

Virksomhet: Statens Institutt for Forbruksforskning

Note 17 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	31.12.2014	31.12.2013
Innskudd statens konsernkonto (nettobudsjetterte virksomheter)	17 055 665	18 533 632
Øvrige bankkonti	0	0
Håndkasser og andre kontantbeholdninger	0	0
Sum bankinnskudd og kontanter	17 055 665	18 533 632

Note 18 Annen kortsiktig gjeld

Gjeld	31.12.2014	31.12.2013
Skyldig lønn	133 730	635 000
Skyldige reiseutgifter		
Annen gjeld til ansatte		
Påløpte kostnader	116 501	27 438
Annen kortsiktig gjeld	134 123	789 306
Gjeld til datterselskap mv.		
Sum	384 354	1 451 743